

2014–2020 metų
Europos Sąjungos
fondų investicijų
veiksmų programa

KVALIFIKACIJŲ IR PROFESINIO
MOKYMO PLĖTROS CENTRAS

FORMALIOJO PROFESINIO MOKYMO PROGRAMŲ RENGIMO METODIKA

Vilnius
2019

Formaliojo profesinio mokymo programų rengimo metodika atnaujinta įgyvendinant iš Europos Sąjungos struktūrinių fondų lėšų bendrai finansuojamą projektą Nr. 09.4.1-ESFA-V-734-01-0001 „Lietuvos kvalifikacijų sistemos plėtra (I etapas)“.

TURINYS

IVADAS	4
1. FORMALIOJO PROFESINIO MOKYMO PROGRAMŲ RENGIMO NUOSTATOS	5
1.1. Formaliojo profesinio mokymo programos samprata ir rengimo principai	5
1.2. Pagrindinės sąvokos	6
1.3. Formaliojo profesinio mokymo programų rengėjai ir jų funkcijos	7
2. REKOMENDACIJOS FORMALIOJO PROFESINIO MOKYMO PROGRAMŲ RENGĖJAMS	8
2.1. Formaliojo profesinio mokymo programos rengimo etapai	8
2.2. Formaliojo profesinio mokymo programos struktūra ir elementai	9
2.3. Formaliojo profesinio mokymo programos moduliai	16
2.4. Modulinio mokymosi rezultatų nustatymas ir formulavimas	19
2.5. Mokymosi apimtys nustatymas kreditais	23
2.6. Mokymosi pasiekimų vertinimo kriterijai	24
2.7. Reikalavimai metodiniams ir materialiesiems ištekliams	27
2.8. Reikalavimai mokytojų kvalifikacijai	29
PRIEDAI	30
1 priedas. Kvalifikacijų sandaros lygiai	30
2 priedas. Bendrosios mokymosi visą gyvenimą kompetencijos	32
3 priedas. Formaliojo profesinio mokymo programos forma	38

IVADAS

Formaliojo profesinio mokymo programų rengimo metodikoje (toliau – Metodika) pristatoma formaliojo profesinio mokymo programų (toliau – programa) rengimo logika, aprašomi pagrindiniai programų parametrai ir pateikiami patarimai jiems formuluoti. Metodika turi du esminius tikslus. Visų pirma – ji turėtų prisidėti prie modulinio profesinio mokymo turinio ir programų rengimo kultūros plėtojimo Lietuvos profesinio mokymo sistemoje, antra – ji turėtų pasitarnauti kaip profesinio mokymo kokybės užtikrinimo priemonė.

Metodikoje aprašomi metodiniai veiksmai, atliekami rengiant konkrečią programą, ir reikalavimai, taikomi šių veiksmų atlikimui. Metodikos struktūrą sudaro dvi pagrindinės dalys – programų rengimo nuostatos ir rekomendacijos programų rengėjams. Vadovaujantis metodikos rekomendacijomis yra rengiamos I–IV lygio kvalifikacijoms įgyti skirtos programos, tinkamos pirminiam ir tęstiniam profesiniam mokymui, mokymą organizuojant mokykline ar pameistrystės forma.

1. FORMALIOJO PROFESINIO MOKYMO PROGRAMŲ RENGIMO NUOSTATOS

1.1. Formaliojo profesinio mokymo programos samprata ir rengimo principai

Programa formaliąja prasme yra trumpas, struktūrintas ir nuoseklus teorinio ir praktinio profesinio mokymo turinio elementų, sudarančių bendrą visumą ir laiduojančių konkrečios kvalifikacijos įgijimą, aprašymas.¹ Kiekvienos programos rengimo išeities taškas yra kvalifikacija, kuri grindžiama kompetencijomis. Kiekviena kvalifikacija pagal veiklos sudėtingumą ir savarankiškumą yra priskiriama tam tikram Lietuvos kvalifikacijų sandaros (toliau – LTKS) lygiui. Sudėtinė kvalifikacijos dalis yra kvalifikacijos vienetas, kuris yra suprantamas kaip kvalifikaciją sudarančių kompetencijų derinys, kurį galima įvertinti ir pripažinti. Kvalifikacijos turinio suskirstymas į kvalifikacijos vienetus yra labai svarbus modulinio principu rengiant programas – taip atskleidžiami šios sistemos lankstumo ir prieinamumo principai: asmeniui, norinčiam dirbti vienoje ar kitoje profesinės veiklos srityje, nebūtina įgyti visų kvalifikaciją sudarančių kompetencijų, t. y. kvalifikacijos, o pakanka įgyti tik keletą jų. Kvalifikaciją sudarantys kvalifikacijų vienetai pagal juos sudarančių kompetencijų nusakomą veiklos sudėtingumą ir savarankiškumą taip pat priskiriami tam tikram LTKS lygiui. Kvalifikaciją gali sudaryti skirtingų LTKS lygių kvalifikacijos vienetai.

Kvalifikacijai įgyti reikalingas kompetencijas nustato profesinis standartas. **Rengiant programą būtina vadovautis profesiniame standarte pateikiamu kvalifikacijos aprašu!** Jeigu profesiniame standarte kvalifikacija neaprašyta, pirmiausia yra atnaujinamas atitinkamas profesinis standartas – jis papildomas nauja kvalifikacija ir jos aprašu, o tik tada yra rengiama programa.

Programų rengimas grindžiamas šiais principais:

- vientisumo, bendrumo ir tinkamumo visiems profesinio mokymo teikėjams;
- tinkamumo pirminiam ir tęstiniam profesiniam mokymui;
- tinkamumo organizuojant profesinį mokymą mokykline ar pameistrystės forma.

¹ Laužackas R. (2008). *Kompetencijomis grindžiamų mokymo programų rengimas ir vertinimas*. Kaunas: VDU.

1.2. Pagrindinės sąvokos

Bendrosios kompetencijos – tai kompetencijos, reikalingos kiekvieno asmens asmeniniam pasitenkinimui ir vystymuisi, įsidarbinamumui, socialinei įtraukčiai, darnaus gyvenimo būdai, sėkmingam gyvenimui taikiose visuomenėse, gebėjimui gyventi rūpinantis sveikata ir aktyviam pilietiškumui.

Kompetencija – gebėjimas atlikti tam tikrą veiklą, remiantis įgytų žinių, mokėjimų, įgūdžių ir vertybinių nuostatų visuma.

Kompetencijos ribos – kompetencijos taikymo galimybės, kurias apibrėžia darbo proceso objektai, technologinės ir organizacinės sąlygos, veiklos atlikimo reikalavimai.

Kvalifikacija – Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka pripažįstama asmens turimų kompetencijų arba profesinės veiklos patirties ir turimų kompetencijų, reikalingų tam tikrai veiklai, visuma.

Kvalifikacijos vienetas – iš anksto apibrėžtas kvalifikacijos dalį sudarančių kompetencijų derinys, kurį galima įvertinti ir pripažinti.

Modulis – iš anksto apibrėžta savarankiška profesinio mokymo programos dalis.

Mokymosi kreditas – mokymosi apimtys vienetas, kuriuo matuojami mokymosi rezultatai ir besimokančiojo darbo laikas.

Mokymosi pasiekimai – tai įvairiais mokymosi būdais asmens įgytos žinios, įgūdžiai, gebėjimai ir vertybinės nuostatos, lemiantys asmens kompetencijų įgijimą.

Mokymosi rezultatai – trumpas aprašymas, ką besimokantysis turi žinoti arba gebėti atlikti po modulio ar programos baigimo.

Profesinio mokymo programa – formalizuota švietimo programa, kurios turiniu, perteikimo būdais ir metodais siekiama suteikti reikalingas kompetencijas pagal profesinį standartą.

Profesinis standartas – ūkio sektoriui arba jo daliai reikalingų visų lygių kvalifikacijų, jas sudarančių kompetencijų ir kvalifikacijos suteikimo reikalavimų aprašas.

Sektorinis profesinis komitetas – bendradarbiavimo pagrindu sudaryta patariamoji institucija, koordinuojanti konkretaus ūkio sektoriaus – veiklų grupės – strateginius kvalifikacijų sistemos formavimo ir profesinio mokymo klausimus pagal veiklų ekonominę funkciją, produktus, paslaugas arba technologijas.

1.3. Formaliojo profesinio mokymo programų rengėjai ir jų funkcijos

Programą, skirtą kvalifikacijai įgyti, ar modulį, skirtą kompetencijoms įgyti, turi teisę inicijuoti ir (arba) rengti profesinio mokymo teikėjas (toliau – Teikėjas), Lietuvos Respublikos ar kitos valstybės narės pilietis, kitas fizinis asmuo, kuris naudojasi Europos Sąjungos teisės aktuose jam suteiktomis judėjimo valstybėse narėse teisėmis, Lietuvos Respublikos ar kitos valstybės narės juridinis asmuo arba kita juridinio asmens statuso neturinti organizacija bei jų padaliniai (toliau – Rengėjas).

Programa rengiama bendradarbiaujant veiklos pasaulio ir profesinio mokymo sistemos dalyviams. Rekomenduojama, kad Rengėjas programai ar jos moduliui rengti sudarytų ne mažiau kaip trijų atitinkamos srities specialistų, atstovaujančių skirtingiems Teikėjams ir (ar) darbdaviams, grupę. Metodinę pagalbą rengėjui teikia Kvalifikacijų ir profesinio mokymo plėtros centras.

Atsiradus poreikiui rengti naują programą, Rengėjas pirmiausiai įvertina, ar pageidaujama kvalifikacija yra aprašyta atitinkamo ūkio sektoriaus profesiniame standarte ir ar pageidaujamai kvalifikacijai įgyti nėra parengtos kitos programos. Apie savo ketinimą rengti programą Teikėjas informuoja Kvalifikacijų ir profesinio mokymo plėtros centrą, pateikdamas nustatytos formos paraišką ir parengtą profesinio mokymo programą kartu su prašymu ją įvertinti.

Programos Rengėjo funkcijos:

- parengti programos projektą;
- atlikti programos korekcijas, atsižvelgiant į ekspertų pastabas;
- pateikti programą ir kitus jos įteisinimui būtinus dokumentus Kvalifikacijų ir profesinio mokymo plėtros centrui arba pačiam pateikti programai įteisinti būtinus dokumentus Studijų, mokymo programų ir kvalifikacijų registro tvarkytojui, t. y. Švietimo informacinių technologijų centrui.

2. REKOMENDACIJOS FORMALIOJO PROFESINIO MOKYMO PROGRAMŲ RENGĖJAMS

2.1. Formaliojo profesinio mokymo programos rengimo etapai

Programų rengimas vyksta tam tikru nuoseklumu:

1. Kai pageidaujama kvalifikacija yra aprašyta atitinkamo ūkio sektoriaus profesiniame standarte ir kai jai įgyti reikalingos programos nėra:

- išanalizuojamas atitinkamo ūkio sektoriaus profesiniame standarte pateiktas kvalifikacijos aprašas;
- aprašoma programos paskirtis, būsimo darbo specifiška (darbo pobūdis, sąlygos, vieta, ypatingi reikalavimai sveikatai, kiti reikalavimai norint dirbti), įvertinamas laikas, reikalingas konkrečiai kompetencijai įgyti, t. y. nustatoma programos apimtis mokymosi kreditais;
- apibrėžiamas mokymo(si) turinys, t. y. numatomi konkretūs programos moduliai (įskaitant ir pasirenkamuosius modulius), jų apimtis mokymosi kreditais;
- rengiami programos modulių aprašai.

2. Kai pageidaujama kvalifikacija nėra aprašyta atitinkamo ūkio sektoriaus profesiniame standarte:

- Rengėjas pirmiausiai turėtų kreiptis į Kvalifikacijų ir profesinio mokymo plėtros centrą dėl kvalifikacijos aprašo rengimo. Parengus kvalifikacijos aprašą, atnaujinamas atitinkamas profesinis standartas, ir tik tada yra rengiama programa.

2.2. Formaliojo profesinio mokymo programos struktūra ir elementai

Programą sudaro:

- programos apibūdinimas;
- programos parametrai;
- rekomenduojama modulių seka;
- rekomendacijos dėl profesinei veiklai reikalingų bendrųjų kompetencijų ugdymo;
- privalomųjų ir pasirenkamųjų modulių sąrašas pirminiam ir tęstiniam profesiniam mokymui;
- modulių aprašai.

Apibūdinant programą nurodoma:

- *Programos pavadinimas*

Rekomenduojama, kad programos pavadinimas atitiktų kvalifikacijos pavadinimą. Taip pat turi būti nurodoma, kad tai yra modulinė profesinio mokymo programa.

Kvalifikacijos pavadinimas	Programos pavadinimas
Virėjas	Virėjo modulinė profesinio mokymo programa
Suvirintojas	Suvirintojo modulinė profesinio mokymo programa

- *Programos valstybinis kodas*

Programos valstybinis kodas suteikiamas įregistravus programą Studijų, mokymo programų ir kvalifikacijų registre. Jį įrašo Kvalifikacijų ir profesinio mokymo plėtros centras.

- *Kvalifikacijos pavadinimas*

Kvalifikacijos pavadinimas įrašomas vadovaujantis atitinkamo ūkio sektoriaus profesiniu standartu, iš kvalifikacijos aprašo.

- *Kvalifikacijos kodas*

Kvalifikacijos kodas suteikiamas įregistravus kvalifikaciją Studijų, mokymo programų ir kvalifikacijų registre. Jį įrašo Kvalifikacijų ir profesinio mokymo plėtros centras.

- *Kvalifikacijos lygis*

Kvalifikacijos lygis įrašomas vadovaujantis atitinkamo ūkio sektoriaus profesiniu standartu, iš kvalifikacijos aprašo.

- *Programos apimtis mokymosi kreditais*

Programos Rengėjas, įvertinęs kompetencijomis nusakomą veiklos sudėtingumą ir savarankiškumą, nustato programos apimtį mokymosi kreditais. Detalesnės rekomendacijos dėl programos apimtį mokymosi kreditais nustatymo pateikiamos skyriuje „Mokymosi apimtį nustatymas mokymosi kreditais“.

- *Minimalus reikalaujamas išsilavinimas kvalifikacijai įgyti*

Minimalus reikalaujamas išsilavinimas įrašomas remiantis kvalifikacijos aprašo skiltyje „Reikalavimai asmeniui, siekiančiam įgyti kvalifikaciją ar savarankišką jos dalį (išsilavinimas, kvalifikacija, profesinė patirtis) (jeigu taikoma)“ pateikta informacija.

- *Reikalavimai stojančiajam (jei taikomi)*

Nurodoma, jei reikalingas stojančiojo turimų žinių ar gebėjimų įvertinimas, turima kvalifikacija ar profesinė patirtis ir pan.

- *Programos paskirtis*

Programos paskirties formuluotėje turi atsispindėti būsimos profesinės veiklos procesai, kuriai vykdyti reikalingos mokymosi metu įgyjamos kompetencijos.

Kvalifikacijos pavadinimas: virėjas, LTKS II.

<i>Pagrindiniai kvalifikacijos vienetai (nurodant jų lygį pagal LTKS)</i>	
Maisto produktų ir žaliavų parinkimas, pirminis jų apdorojimas (LTKS II)	Programos paskirtis: Virėjo modulinė profesinio mokymo programa yra skirta kvalifikuotam virėjui parengti, kuris gebėtų, prižiūrint aukštesnės kvalifikacijos darbuotojui, parinkti maisto produktus ir žaliavas, atlikti jų pirminį apdorojimą, gaminti nesudėtingos technologijos pusgaminius ir patiekalus.
Nesudėtingos technologijos pusgaminų gaminimas (LTKS II)	
Nesudėtingos technologijos patiekalų gaminimas (LTKS II)	

Kvalifikacijos pavadinimas: virėjas, LTKS IV.

<i>Pagrindiniai kvalifikacijos vienetai (nurodant jų lygį pagal LTKS)</i>	
Tvarkos virtuvėje palaikymas (LTKS IV)	Programos paskirtis: Virėjo modulinė profesinio mokymo programa skirta kvalifikuotam darbuotojui parengti, kuris gebėtų savarankiškai gaminti, apipavidalinti ir patiekti patiekalus, įvertinti patiekalų kokybę, tvarkyti dokumentaciją.
Pasiruošimas gaminti patiekalus (LTKS IV)	
Patiekalų gaminimas, jų apipavidalinimas ir kokybės vertinimas (LTKS IV)	
Patiekalų pobūviams gaminimas ir patiekimas (LTKS IV)	
Darbas su dokumentais (LTKS III)	

- *Būsimo darbo specifika*

Aprašomas veiklos objektas, darbo pobūdis, sąlygos, įvardijamos galimos darbo vietos įgijus kvalifikaciją, ypatingi reikalavimai sveikatai, reikalingos asmeninės savybės bei kiti ypatumai, remiantis kvalifikacijos aprašo skilties „Kvalifikacijos apibūdinimas“ aprašymu.

- *Kita programai įgyvendinti reikalinga ar stojančiajam svarbi informacija*

Nurodoma, jei programa yra parengta vadovaujantis kvalifikaciją reglamentuojančiais tarptautiniais teisės aktais, jei programa teisės aktų nustatyta tvarka yra suderinta su kompetentinga institucija, jei įgijus kvalifikaciją yra privaloma papildomai licencijuotis, mokytis ar laikyti kitus egzaminus, suteikiančius teisę dirbti ir pan.

Skyriuje „Programos parametrai“ pateikiama

Programą sudaro privalomieji ir pasirenkamieji moduliai. Pirminiame profesiniame mokyme privalomieji moduliai yra: įvadinis modulis, bendrieji moduliai (Saugus elgesys ekstremaliose situacijose, Fizinio aktyvumo reguliavimas, Darbuotojų sauga ir sveikata), kvalifikaciją sudarančioms kompetencijoms įgyti skirti moduliai ir baigiamasis modulis. Tęstinio profesinio mokymo privalomieji moduliai yra: kvalifikaciją sudarančioms kompetencijoms įgyti skirti moduliai ir baigiamasis modulis, o bendrieji moduliai, skirti saugaus elgesio ekstremaliose situacijose ir darbuotojų saugos ir sveikatos kompetencijoms ugdyti, integruojami į kvalifikaciją sudarančioms kompetencijoms įgyti skirtų modulių turinį.

Programos skyriuje „Programos parametrai“ moduliai išvardijami tokia seka: įvadinis modulis, bendrieji moduliai, kvalifikaciją sudarančioms kompetencijoms įgyti skirti moduliai, pasirenkamieji moduliai ir baigiamasis modulis, nurodant jų apimtį mokymosi kreditais. Taip pat nurodoma:

- *Valstybinis kodas*

Modulio valstybinis kodas suteikiamas įregistravus programą Studijų, mokymo programų ir kvalifikacijų registre. Jį įrašo Kvalifikacijų ir profesinio mokymo plėtros centras.

- *Modulio pavadinimas*

Rekomenduojama, kad modulio pavadinimas atitiktų kvalifikacijos vieneto, įvardyto kvalifikacijos apraše, formuluotę. Tais atvejais, kai kvalifikacijos vienetas skaidomas į kelis modulius, modulių pavadinimai formuluojami pagal juose įgyjamų kompetencijų pavadinimus, tačiau modulyje turi būti įgyjamos ne mažiau kaip dvi kompetencijos.

- *LTKS lygis*

Modulio LTKS lygis įrašomas vadovaujantis kvalifikacijos aprašu, atsižvelgiant į kvalifikacijos vieneto LTKS lygį.

- *Apimtis mokymosi kreditais*

Programos rengėjai nustato kiekvieno modulio apimtį mokymosi kreditais. Patarimai, kaip nustatyti modulių apimtį kreditais, pateikti skyriuje „Mokymosi apimtys nustatymas kreditais“.

Rekomenduojama **įvadinio modulio** apimtis programose, kurių apimtis yra 30, 45 arba 60 mokymosi kreditų, yra 1 mokymosi kreditas, programose, kurių apimtis 90 arba 110 mokymosi kreditų, – 2 mokymosi kreditai.

Rekomenduojama vieno **kvalifikaciją sudarančioms kompetencijoms įgyti skirto modulio** apimtis – 5, 10, 15 arba 20 mokymosi kreditų, išskyrus atvejus, kai kvalifikacijos ar ją sudarančių kompetencijų mokymosi apimtį nustato tarptautiniai, Europos Sąjungos ar nacionaliniai teisės aktai.

Bendrojo modulio, skirto saugaus elgesio ekstremaliose situacijose kompetencijai ugdyti, apimtis – 1 mokymosi kreditas. **Bendrojo modulio, skirto fizinio aktyvumo reguliavimo kompetencijai ugdyti**, apimtis programose, kurių apimtis 30, 45 arba 60 mokymosi kreditų, yra 1 mokymosi kreditas, programose, kurių apimtis 90 arba 110 mokymosi kreditų, – 5 mokymosi kreditai. **Bendrojo modulio, skirto darbuotojų saugos ir sveikatos kompetencijai ugdyti**, apimtis – 2 mokymosi kreditai.

Rekomenduojama **pasirenkamųjų modulių** bendra apimtis programose, kurių apimtis yra 30, 45 arba 60 mokymosi kreditų, yra 5 mokymosi kreditai, programose, kurių apimtis 90 arba 110 kreditų, – 10 mokymosi kreditų.

Rekomenduojama **baigiamojo modulio** apimtis formaliojo profesinio mokymo programose, kurių apimtis yra 30, 45 arba 60 mokymosi kreditų, yra 5 mokymosi kreditai, programose, kurių apimtis 90 arba 110 mokymosi kreditų, – 10 mokymosi kreditų.

- *Kompetencijos*

Įvadinio, bendrųjų ir baigiamojo modulių kompetencijos yra suformuluotos atsižvelgus į šių modulių paskirtį. Jos yra vienodos to paties LTKS lygio kvalifikacijas suteikiančiose programose.

Kvalifikaciją sudarančioms kompetencijoms įgyti skirtuose moduluose suteikiamos pagrindinius kvalifikacijos vienetus kvalifikacijos apraše sudarančios kompetencijos. Jei numatyta profesiniame standarte, programoje gali būti pasiūlyti su specializacija susijusioms kompetencijoms įgyti skirti moduliai, iš kurių besimokantysis gali pasirinkti vieną ar kelis modulius.

Pasirenkamieji moduliai rengiami atsižvelgiant į specializacijos kvalifikacijos vienetus kvalifikacijos apraše sudarančias kompetencijas, jei kvalifikacijos aprašo skylyje „Reikalavimai asmeniui, siekiančiam įgyti kvalifikaciją ar savarankišką jos dalį (išsilavinimas, kvalifikacija, profesinė patirtis) (jeigu taikoma)“ jos nėra įvardytos kaip privalomos kvalifikacijai įgyti. Taip pat programos rengėjai į programą gali įtraukti ir kitus pasirenkamuosius modulius, kurie atlieptų regiono, asmens ar darbdavių poreikius ir padėtų kvalifikaciją įgijusiam asmeniui integruotis į darbo rinką.

- *Kompetencijų pasiekimą iliustruojantys mokymosi rezultatai*

Mokymosi rezultatai formuluojami kiekvienai kompetencijai atskirai, atsižvelgiant į kompetencijos ribas, nurodytas kvalifikacijos apraše, kurios paaiškina kompetencijos turinį. Detalesnės mokymosi rezultatų formulavimo rekomendacijos pateikiamos skyriuje „Modulio mokymosi rezultatų nustatymas ir formulavimas“.

Skyriuje „Rekomenduojama modulių seka“ nurodoma informacija

- *Modulio valstybinis kodas, pavadinimas, LTKS lygis ir apimtis mokymosi kreditais*

Pakartojama informacija, pateikta programos aprašo skyriuje „Programos parametrai“.

- *Asmens pasirengimo mokytis modulyje reikalavimai (jei taikoma)*

Prie kiekvieno modulio įrašomas konkretaus modulio, kurį būtina baigti iki mokymosi nurodytame modulyje pradžios, pavadinimas. Asmens pasirengimo mokytis reikalavimai netaikomi įvadiniame ir bendruosiuose moduluose. Jeigu asmens pasirengimo mokytis reikalavimai modulyje yra netaikomi, atitinkamoje lentelės grafoje įrašoma „Netaikoma“.

Baigiamasis modulis skirtas praktiniams gebėjimams įtvirtinti ir pasirengti kompetencijų vertinimui. Baigiamajame modulyje – gali mokytis tik tie asmenys, kurie įgijo visas privalomąsias, kvalifikacijai įgyti būtinas kompetencijas, todėl atitinkamoje lentelės grafoje įrašoma „Baigti visi ... kvalifikaciją sudarantys privalomieji moduliai“, nurodant kvalifikacijos pavadinimą.

Skyriuje „Rekomendacijos dėl profesinei veiklai reikalingų bendrųjų kompetencijų ugdymo“ pateikiamia

- *Bendrosios kompetencijos*

Pateikiamas bendrųjų kompetencijų, reikalingų norint kompetentingai atlikti užduotis, sąrašas. Jis sudaromas vadovaujantis 2018 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos rekomendacija dėl bendrųjų mokymosi visą gyvenimą gebėjimų (OL 2018 C 189, p. 13).

- *Bendrųjų kompetencijų pasiekimą iliustruojantys mokymosi rezultatai*

Programoje ugdomos bendrosios kompetencijos turi atitikti konkrečią profesinę veiklą. Kritinis mąstymas, kūrybingumas, iniciatyvumas, problemų sprendimas, sprendimų priėmimas ir konstruktyvus jausmų valdymas ugdomi kartu su bendrosiomis kompetencijomis. Vienai bendrajai kompetencijai ugdyti rekomenduojama suformuluoti 3–5 mokymosi rezultatus.

Skyriuje „Privalomųjų ir pasirenkamųjų modulių sąrašas pirminiam ir tęstiniam profesiniam mokymui“ nurodomi:

- moduliai, kuriuos būtina baigti pirminiame profesiniame mokyme siekiant kvalifikacijos, ir jų apimtis mokymosi kreditais;
- moduliai, kuriuos būtina baigti tęstiniame profesiniame mokyme siekiant kvalifikacijos, ir jų apimtis mokymosi kreditais.

Skyriuje „Modulių aprašai“ pateikiama informacija

Programos modulių aprašų lentelių pildoma tiek, kiek yra modulių, išskyrus bendruosius modulius, kurių aprašai programoje nepateikiami. Modulių aprašai pateikiami tokia seka, kokia jie išvardyti skyriuje „Programos parametrai“. Jei į programą įtrauktas kitos Studijų, mokymo programų ir kvalifikacijų registre įregistruotos programos modulis, tai vietoj jo aprašo pateikiama nuoroda į programą ir jos modulį (modulio pavadinimas ir jo valstybinis kodas, formaliojo profesinio mokymo programos pavadinimas ir jos valstybinis kodas).

Modulio aprašą sudaro:

- *Modulio pavadinimas*

Modulio pavadinimas rašomas virš modulio aprašo lentelės. Jis pakartojamas toks, koks įrašytas skyriuje „Programos parametrai“.

- *Valstybinis kodas, kvalifikacijos lygis, kurį atitinka modulyje įgyjamos kompetencijos, apimtis mokymosi kreditais, asmens pasirengimo mokytis modulyje reikalavimai (jei taikoma)*

Ši informacija turi sutapti su informacija, pateikta skyriuje „Programos parametrai“.

- *Kompetencijos ir jų pasiekimų nurodantys mokymosi rezultatai*

Į modulio aprašo lentelę perkeliama kompetencijos ir mokymosi rezultatai, kurie yra nurodyti skyriuje „Programos parametrai“.

- *Rekomenduojamas turinys mokymosi rezultatams pasiekti*

Rengėjai siūlo temas ir potemes modulio mokymosi rezultatams pasiekti. Temos ir potemės formuluojamos kiekvienam mokymosi rezultatui atskirai.

- *Mokymosi pasiekimų vertinimo kriterijai*

Vertinimo kriterijai turi padėti įvertinti modulyje įgytų kompetencijų pasiekimo lygį. Įvardiniame modulyje siūlomas įvertinimas – *įskaityta (neįskaityta)*, Baigiamajame modulyje – *atlikta (neatlikta)*. Detalesnės mokymosi pasiekimų vertinimo kriterijų formulavimo rekomendacijos pateikiamos skyriuje „Mokymosi pasiekimų vertinimo kriterijai“.

- *Reikalavimai mokymui skirtiems metodiniams ir materialiesiems ištekliams*

Rengėjai aprašo mokymui skirtus metodinius ir materialiuosius išteklius, kurių reikia modulyje nurodytiems mokymosi rezultatams pasiekti. Detalesnės metodinių ir materialijų išteklių aprašymo rekomendacijos pateikiamos skyriuje „Reikalavimai metodiniams ir materialiesiems ištekliams“.

- *Reikalavimai teorinio ir praktinio mokymo vietai*

Rengėjai aprašo reikalavimus teorinio ir praktinio mokymo vietai, kuri yra būtina modulyje nurodytiems mokymosi rezultatams pasiekti. Detalesnės rekomendacijos, kaip formuluoti reikalavimus teorinio ir praktinio mokymo vietai, pateikiamos skyriuje „Reikalavimai metodiniams ir materialiesiems ištekliams“.

- *Kvalifikaciniai ir kompetencijų reikalavimai profesijos mokytojams*

Rengėjai aprašo reikalavimus mokytojų dalykiniam pasirengimui (dalykinei kvalifikacijai), profesinei patirčiai ir kt. Detalesnės rekomendacijos, kaip aprašyti kvalifikacinius ir kompetencijų reikalavimus, pateikiamos skyriuje „Reikalavimai mokytojų kvalifikacijai“.

2.3. Formaliojo profesinio mokymo programos moduliai

Programą sudaro privalomieji ir pasirenkamieji moduliai, kurių metu įgyjamos kompetencijos, kartu sudarančios kvalifikacijos vienetą, nustatytą kvalifikacijos apraše. Šių kompetencijų rinkinį galima įvertinti ir pripažinti kaip dalį kvalifikacijos.

Programos moduliai:

- įvadinis modulis;
- bendrieji moduliai;
- kvalifikaciją sudarančioms kompetencijoms įgyti skirti moduliai;
- pasirenkamieji moduliai;
- baigiamasis modulis.

Įvadinis modulis

Įvadinis modulis skirtas susipažinti su profesine veikla ūkio sektoriuje ir profesinio mokymosi specifika. Taip pat šis modulis apima besimokančiojo turimų kompetencijų diagnostinį vertinimą. Rekomenduojama įvadinio modulio apimtis programose, kurių apimtis yra 30, 45 arba 60 mokymosi kreditų, yra 1 kreditas, programose, kurių apimtis 90 arba 110 mokymosi kreditų, – 2 mokymosi kreditai.

Įvadinis modulis nėra privalomas asmenims, kurie ketina mokytis atskiruose moduluose ir siekia įgyti tam tikras, konkrečiai veiklai atlikti reikalingas kompetencijas, taip pat tęstinio profesinio mokymo programoje.

Įvadiniam modulyje kompetencijos ir mokymosi rezultatai formuluojami atsižvelgiant į jo paskirtį.

Įvadinis modulis skirtas susipažinti su profesine veikla ūkio sektoriuje ir profesinio mokymosi specifika. Taip pat šis modulis apima asmens turimų kompetencijų diagnostinį vertinimą.	<table><tr><td data-bbox="774 1429 1023 1724">Pažinti profesiją.</td><td data-bbox="1023 1429 1511 1724"> Apibūdinti ... profesiją ir jos teikiamas galimybes darbo rinkoje. Suprasti ... profesinę veiklą, veiklos procesus, funkcijas ir uždavinius. Demonstruoti jau turimus ... kvalifikacijai būdingus gebėjimus. </td></tr></table>	Pažinti profesiją.	Apibūdinti ... profesiją ir jos teikiamas galimybes darbo rinkoje. Suprasti ... profesinę veiklą, veiklos procesus, funkcijas ir uždavinius. Demonstruoti jau turimus ... kvalifikacijai būdingus gebėjimus.
Pažinti profesiją.	Apibūdinti ... profesiją ir jos teikiamas galimybes darbo rinkoje. Suprasti ... profesinę veiklą, veiklos procesus, funkcijas ir uždavinius. Demonstruoti jau turimus ... kvalifikacijai būdingus gebėjimus.		

Įvadinio modulio kompetencija ir mokymosi rezultatai yra vienodi to paties lygio kvalifikacijos suteikiančiose programose, tačiau kiekvienoje programoje yra formuluojamas konkretus turinys.

Kvalifikaciją sudarančioms kompetencijoms įgyti skirti moduliai

Kvalifikaciją sudarančioms kompetencijoms įgyti skirti moduliai pagal mokymosi rezultatus ir turinį yra atskiri programos elementai. Juose pateikiamas mokymosi turinys, skirtas kompetencijoms įgyti pagal profesinį standartą.

Kvalifikaciją sudarančioms kompetencijoms įgyti skirtuose moduluose suteikiamos pagrindinius kvalifikacijos vienetų kvalifikacijos apraše sudarančios kompetencijos. Jei numatyta profesiniame standarte, programoje gali būti siūlomi su specializacija susijusioms kompetencijoms įgyti skirti moduliai, iš kurių besimokantysis gali pasirinkti vieną ar kelis modulius.

Rekomenduojama, kad vienas kvalifikaciją sudarančioms kompetencijoms įgyti skirtas modulis atitiktų vieną kvalifikacijos vienetą. Tais atvejais, kai kvalifikacijos vienetas apima daug sudėtingų kompetencijų, jis gali būti perskiriamas į kelis modulius. Tokiu atveju modulių pavadinimai formuluojami pagal juose įgyjamų kompetencijų pavadinimus.

Specializacijos kvalifikacijos vienetą sudarančios kompetencijos į atskirus modulius neskirstomos. Jeigu kvalifikacijos apraše įvardyti specializacijos kvalifikacijos vienetai pagal kvalifikacijos aprašą nėra privalomi kvalifikacijai įgyti, parengti modulių aprašai priskiriami pasirenkamiesiems moduliams.

Rekomenduojama vieno kvalifikaciją sudarančioms kompetencijoms įgyti skirtą modulio apimtį – 5, 10, 15 arba 20 mokymosi kreditų. Tais atvejais, kai mokymosi trukmę kvalifikacijai ar ją sudarančioms kompetencijoms įgyti nustato tarptautiniai ar nacionaliniai teisės aktai, vieno kvalifikaciją sudarančioms kompetencijoms įgyti skirtą modulio apimtį gali būti mažesnė nei 5 arba didesnė nei 20 mokymosi kreditų.

Bendrieji moduliai

Bendrieji moduliai yra skirti saugaus elgesio ekstremaliose situacijose, fizinio aktyvumo reguliavimo ir darbuotojų saugos ir sveikatos kompetencijoms ugdyti. Bendrojo modulio, skirtą saugaus elgesio ekstremaliose situacijose kompetencijai ugdyti, apimtį – 1 mokymosi kreditas. Bendrojo modulio, skirtą fizinio aktyvumo reguliavimo kompetencijai ugdyti, apimtį programose, kurių apimtį 30, 45 arba 60 mokymosi kreditų, yra 1 mokymosi kreditas, 90 arba 110 mokymosi kreditų, – 5 mokymosi kreditai. Bendrojo modulio, skirtą darbuotojų saugos ir sveikatos kompetencijai ugdyti, apimtį – 2 mokymosi kreditai.

Programoje bendrieji moduliai gali būti nenumatyti, kai kvalifikacijas reglamentuoja Vidaus tarnybos statutas. Tokiu atveju didinama kvalifikaciją sudarančioms kompetencijoms įgyti skirtų modulių bendrą apimtį mokymosi kreditais.

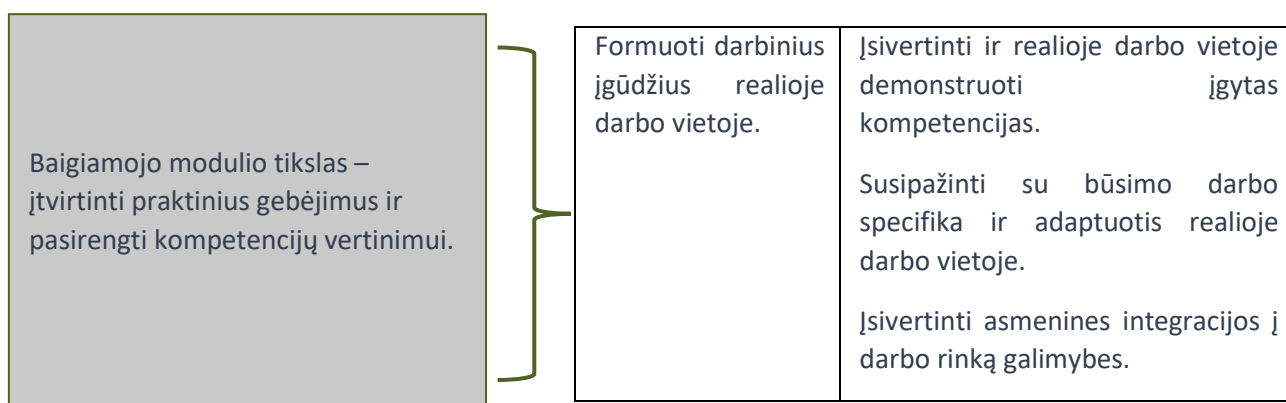
Pasirenkamieji moduliai

Pasirenkamieji moduliai yra skirti programos turiniui papildyti papildomomis kompetencijomis, kurios atlieptų regiono, asmens ar darbdavių poreikius ir padėtų kvalifikaciją įgijusiam asmeniui labiau integruotis į darbo rinką. Rekomenduojama pasirenkamųjų modulių bendra apimtis programose, kurių apimtis yra 30, 45 arba 60 mokymosi kreditų, yra 5 mokymosi kreditai, o programose, kurių apimtis 90 arba 110 mokymosi kreditų, – 10 mokymosi kreditų. Programoje pasirenkamieji moduliai gali būti nenumatyti, kai kvalifikacijas reglamentuoja Vidaus tarnybos statutas. Tokiu atveju didinama kvalifikaciją sudarančioms kompetencijoms įgyti skirtų modulių bendra apimtis mokymosi kreditais.

Įgyvendinant programą, kiekvienas programos teikėjas, esant poreikiui, gali pasiūlyti į pasirenkamųjų modulių sąrašą įtraukti vietos darbo rinkos reikmes atitinkančias kompetencijas ir parengti modulių aprašus joms įgyvendinti. Apie savo ketinimą rengti modulį teikėjas informuoja Kvalifikacijų ir profesinio mokymo plėtros centrą, pateikdamas užpildytą Formaliojo profesinio mokymo modulio rengimo paraišką.

Baigiamasis modulis

Baigiamasis modulis yra skirtas praktiniams gebėjimams įtvirtinti ir pasirengti kompetencijų vertinimui. Baigiamasis modulis orientuotas į praktinių įgūdžių tobulinimą realioje darbo vietoje. Baigiamojo modulio metu įgyjama kompetencija ir mokymosi rezultatai formuluojami atsižvelgiant į šio modulio tikslą.

Rekomenduojama baigiamojo modulio apimtis programose, kurių apimtis yra 30, 45 arba 60 mokymosi kreditų, yra 5 mokymosi kreditai, o programose, kurių apimtis 90 arba 110 mokymosi kreditų, – 10 mokymosi kreditų.

2.4. Modulio mokymosi rezultatų nustatymas ir formulavimas

Programos mokymosi rezultatas – asmens įgytos visos kvalifikaciją sudarančios kompetencijos. Programoje kompetencijos suskaidomos į smulkesnius elementus, t. y. modulio mokymosi rezultatus (toliau – mokymosi rezultatai). Mokymosi rezultatai numatomi tam, kad mokiniui būtų aišku, ko konkrečiai jis turi mokytis, kad įgytų tam tikrą gebėjimą. Kompetencija – tai gebėjimas atlikti tam tikrą veiklą, o mokymosi rezultatai – konkretūs, išmokti šios veiklos didaktiniai elementai.

Formuluojant mokymosi rezultatus svarbu atsižvelgti į tris aspektus (*kvalifikacijos*, kuriai įgyti rengiama programa, *lygį*; mokymo ir mokymosi *turinį*; žinių, gebėjimų ir įgūdžių, vertybių *lygmenį*):

1) mokymosi rezultatai formuluojami atsižvelgiant ir į tai, kokio *lygio* kvalifikacijai suteikti rengiama programa. Būtina atsižvelgti į skirtingus kvalifikacijų lygių požymius:

I lygio kvalifikacijai būdinga tai, kad veiklą sudaro vienas arba keli paprasti veiksmai ar operacijos, pati veikla yra siaurai specializuota. Būtina intensyvi darbuotojo priežiūra, vadovavimas ir pagalba, o darbinės situacijos, veiksmai ir operacijos yra pastovūs ir nuolat kartojasi.

II lygio kvalifikacijai būdinga tai, kad veikla apima veiksmus ir operacijas paprastoms problemoms spręsti, veikla prižiūrima. Veikla atliekama vadovaujantis instrukcijomis, situacijos, veiksmai, operacijos ir naudojamos priemonės yra įprasti, pastovūs.

III kvalifikacijai būdinga tai, kad veikla apima veiksmus ir operacijas keliose siaurose veiklos srityse. Darbuotojui keliami keli specializuoti uždaviniai, kuriems spręsti pritaikomi gerai žinomi ir išbandyti sprendimai. Veikla ir aplinka gali kisti, tačiau pokyčiai paprasti, nuspėjami ir prie jų lengva prisitaikyti.

IV lygio kvalifikacijai būdinga tai, kad veikla apima veiksmus ir operacijas keliose palyginti plačiose veiklos srityse. Darbuotojui keliama daugiau specializuotų uždavinių, kuriems spręsti taikomi ne visada gerai žinomi ir išbandyti sprendimai. Veikla gali apimti ir praktinių žinių perdavimą kitiems. Veiklos pokyčiai gali būti dažni ir susiję su būtinybe prisitaikyti;

2) mokymo ir mokymosi *turinį* nurodo kompetencijos ribos, pateikiamos kvalifikacijos apraše.

Kompetencija	Kompetencijos ribos
Parinkti ir paruošti maisto produktus ir žaliavas.	Maisto produktų ir žaliavų naudojimo normos. Reikiamo maisto produktų ir žaliavų kiekio apskaičiavimas naudojantis informacinėmis technologijomis. Maisto produktų rūšys. Maisto produktų ir žaliavų parinkimas. Maisto produktų paruošimas. Paruošimo būdai. Žaliavų, skirtų karštiesiems, šaltiesiems užkandžiams, garnyrams, patiekalams gaminti, paruošimas.

Žr. Apgyvendinimo ir maitinimo paslaugų sektoriaus profesinį standartą

Aprašant modulį svarbu nustatyti, koks mokymo ir mokymosi turinys bus orientuotas į žinių įgijimą, o koks – į praktinių įgūdžių įgijimą ir tobulinimą. Paprastai programoje praktiniam mokymui skiriama 70 procentų programos apimties, išskyrus atvejus, kai kiti teisės aktai reglamentuoja kitaip. Analizuojant pateiktą pavyzdį galima daryti prielaidą, kad temos „Maisto produktų ir žaliavų naudojimo normos“ bei „Maisto produktų rūšys“ labiau orientuotos į žinių įgijimą, o „Reikiamo maisto produktų ir žaliavų kiekio apskaičiavimas naudojantis informacinėmis technologijomis“, „Maisto produktų ir žaliavų parinkimas“, „Paruošimo būdai“, „Žaliavų, skirtų karštiesiems, šaltiesiems užkandžiams, garnyrams, patiekalams gaminti, paruošimas“ – orientuotos į praktinių įgūdžių įgijimą;

3) žinių, gebėjimų ir įgūdžių, vertybių *lygmuo* atskleidžiamas naudojantis mokymo ir mokymosi tikslų taksonomijomis. Didaktinėje literatūroje galima rasti įvairių mokslininkų sukurtų taksonomijų, kuriose žinios, gebėjimai, įgūdžiai ar mokymosi tikslai išdėstyti hierarchiškai pagal sudėtingumo lygį. Pavyzdžiui, mokantis temos „Maisto produktų rūšys“ svarbu suprasti, kokio išmokimo rezultato tikimasi – ar tik „išvardyti maisto produktų rūšis“, ar „išvardyti skirtingų produktų rūšių charakteristikas“, o gal, „turint maisto produktų sudėties aprašymus ar kitus technologinius dokumentus, nuspręsti, kuriai rūšiai toks produktas priskiriamas“. Vertėtų atkreipti dėmesį į tai, ar rengiant programą yra apmąstyta (suplanuota), kaip ugdymo(si) metu bus stiprinama asmens veiklos atsakomybė, t. y. kaip bus realizuojamas trečiasis kompetencijų dėmuo – asmens nuostatų visuma arba bendrieji asmens gebėjimai.

Keturi žingsniai, rekomenduojami formuluojant mokymosi rezultatus

Pirmajame žingsnyje randamas atsakymas į klausimus „Kokių mokymosi rezultatų turi būti siekiama, kad mokinyš įgytų atitinkamą kompetenciją?“, „Ką jis turi žinoti, gebėti?“, „Kokiomis asmens savybėmis turi

pasižymėti?“, „Kokius bendruosius gebėjimus turi turėti?“, t. y. „Ko reikia, kad būtų įgyta kompetencija?“. Atsakymai į šiuos klausimus ir tampa kompetencijos mokymosi rezultatais. Vienai kompetencijai rekomenduojama suformuluoti 3–7 mokymosi rezultatus. Paprastai mokymosi rezultatų skaičių nulemia kompetencijos, kurią siekiama įgyti, sudėtingumas. Suformulavus per daug kompetencijos mokymosi rezultatų, sudėtinga suvaldyti mokinių mokymosi pasiekimų vertinimą ir užtikrinti, kad besimokantieji turėtų galimybę pasiekti visus numatytus mokymosi rezultatus.

Antrajame žingsnyje visi mokymosi rezultatai yra suklasifikuojami, t. y. suskirstomi į tris grupes: žinių, gebėjimų ir įgūdžių bei bendrųjų gebėjimų.

Trečiajame žingsnyje visi suformuluoti mokymosi rezultatai palyginami remiantis pasirinkta mokymo ir mokymosi tikslų taksonomija ir įvertinama, ar jie atitinka realius taksonominius lygmenis. Tai svarbu, nes jeigu kompetencijos formuluotė atitinka, pavyzdžiui, analizės lygmenį (Bloomo taksonomija), tai iš jos išvesti mokymosi rezultatai turi (gali) apimti visus žemesnius lygmenis: žinojimo, supratimo, pritaikymo, o modulio pabaigoje turi būti užtikrinti analizės lygmens mokymosi pasiekimai. Tai yra svarbu todėl, kad nuo mokymosi rezultato taksonominio lygmens priklauso visas mokymo(si) procesas – mokymo ir mokymosi metodai, užduotys, mokymosi pasiekimų vertinimo metodai, priemonės ir kt.

Ketvirtasis žingsnis – mokymosi rezultato formuluotės tikslinimas. Pastarąją sudaro trys dalys:

1. *aktyvusis veiksmažodis*, kuris paprastai rašomas bendraties forma, pavartojant neinterpretuojamuosius veiksmažodžius;
2. *papildinys*, kuris pasako, ką reikia atlikti;
3. *kontekstas arba sąlyga*, kuri parodo, kokiame kontekste, kokiomis sąlygomis turi būti atlikta konkreti užduotis.

Mokymosi rezultatų formulavimo aspektai:

- mokymosi rezultatai neturėtų būti tokie smulkūs, kad juos būtų galima pasiekti per vieną pamoką (tokie atveju reikia suprasti, kad tai ne modulio mokymosi rezultatas, o pamokos mokymosi rezultatas);
- kompetencija yra išskaidoma į kognityvinius ir psichomotorinius mokymo(si) rezultatus;
- kognityviniams mokymosi rezultatams apibrėžti nevartotini daugiareikšmiai (t. y. neapibrėžti, sunkiai išmatuojami) veiksmažodžiai „žinoti“, „mokėti“, „gebėti“, „pažinti“, „susipažinti“. Veiksmažodžiai „apibūdinti“, „paaiškinti“, „išvardyti“, „apibrėžti“ yra tinkami asmens žinojimui, supratimui ir išmanymui pademonstruoti;
- psichomotoriniai mokymosi rezultatai reiškia konkrečioms profesijoms reikalingus įgūdžius;
- mokymosi rezultatai turi apibrėžti tam tikrus atlikimo reikalavimus, t. y. mokymosi rezultatai turi būti suformuluoti taip, kad besimokantieji mokymosi pasiekimus galėtų pademonstruoti, o profesijos mokytojai – stebėti, analizuoti ir įvertinti. Kuo aiškiau suformuluoti mokymosi rezultatai, tuo

besimokančiajam paprasčiau suprasti, kaip jų siekti, o modulių rengėjams – apibrėžti mokymosi pasiekimų vertinimo kriterijus;

- mokymosi rezultato formuluotė negali atkartoti kompetencijos formuluotės;
- vienoje mokymosi rezultato formuluotėje rekomenduojama vartoti vieną veiksmažodį, kuris nurodo aukščiausią taksonomijos lygį;
- būtina vengti sudėtingų sakinių.

2.5. Mokymosi apimties nustatymas kreditais

Programos rengėjai nustato programos apimtį mokymosi kreditais. Pirmiausia, mokymosi kreditai skiriami visai kvalifikacijai, t. y. visai programai, vėliau tam tikras mokymosi kreditų skaičius iš bendro jų skaičiaus skiriamas atskiroms kompetencijoms, nes mokymosi kreditų skaičius atspindi kiekvienos kompetencijos santykį su visa kvalifikacija.

Mokymosi kreditų skaičių lemia:

- 1) veiklos, kurią atliks kompetencijas įgijęs asmuo, sudėtingumas: kuo sudėtingesnė veikla, tuo daugiau laiko reikia kompetencijoms įgyti;
- 2) savarankiškumo atliekant veiklas lygis: kuo daugiau savarankiškumo reikalauja profesinė veikla, tuo daugiau laiko reikia skirti mokymo ir mokymosi procesui;
- 3) veiklos kintamumas: kuo dažniau kompetencijas įgijęs asmuo turi reaguoti į veiklos pokyčius realioje darbo vietoje, pritaikyti savo gebėjimus platesniame kontekste, tuo daugiau laiko reikia skirti tokioms kompetencijos įgyti;
- 4) mokymosi medžiagos ir užduočių, kurias besimokantysis turi atlikti, kad pasiektų suplanuotus mokymosi rezultatus, sudėtingumo lygis, tipas ir kiekis.

Profesiniame mokyme vienas mokymosi kreditas prilyginamas 27 valandoms. Įgyvendinant programą pirminiame profesiniame mokyme, 1 mokymosi kredito 22 akademinės valandos skiriamos kontaktiniam darbui, konsultacijoms ir mokinio mokymosi pasiekimams vertinti, o 5 akademinės valandos – mokinio savarankiškam mokymuisi, kuriam nevadovauja mokytojas. Įgyvendinant pirminio profesinio mokymo programą, kai joje mokosi specialiujų ugdymosi poreikių turintys asmenys, kurie yra mokėsi pagal specialiojo ugdymo programas, 1 mokymosi kredito 27 akademinės valandos skiriamos kontaktiniam darbui, konsultacijoms ir mokinio mokymosi pasiekimams vertinti. Įgyvendinant tęstinio profesinio mokymo programą ir neformaliojo profesinio mokymo programą, 1 mokymosi kredito 18 akademių valandų skiriama kontaktiniam darbui, konsultacijoms ir mokinio mokymosi pasiekimams vertinti, o 9 akademinės valandos – mokinio savarankiškam mokymuisi, kuriam nevadovauja mokytojas.

Vienerių metų programos įprastinė apimtis yra 60 mokymosi kreditų. Programos apimtis negali būti mažesnė kaip 30 mokymosi kreditų ir didesnė kaip 110 mokymosi kreditų (rekomenduojama programų apimtis – 30, 45, 60, 90 arba 110 mokymosi kreditų). Rekomenduojama vieno kvalifikaciją sudarančioms kompetencijoms įgyti skirto modulio apimtis – 5, 10, 15 arba 20 mokymosi kreditų, išskyrus atvejus, kai kvalifikacijos ar ją sudarančių kompetencijų mokymosi apimtį nustato tarptautiniai, Europos Sąjungos ar nacionaliniai teisės aktai.

Mokinio mokymosi apimtis priklauso nuo modulio turinio sudėtingumo, programos ir konkretaus modulio atitikties Lietuvos kvalifikacijų sandaros lygiams.

Mokymosi apimtis skaičiuojama:

- aprašius modulio turinį, t. y. suformulavus temas ir potemes;
- numčius mokiniui teikiamos teorinės medžiagos apimtį;
- numčius praktines užduotis besimokantiejiems;
- numčius savarankiško darbo užduotis besimokantiejiems;
- įvertinus mokymo proceso organizavimą, mokymosi būdus ir metodus.

2.6. Mokymosi pasiekimų vertinimo kriterijai

Vertinimas ir įvertinimas vykdant modulinį mokymą, pagrįstą kompetencijų įgijimu, – tai procesas, apimantis įrodymų apie mokinio mokymosi pasiekimus surinkimą ir sprendimo dėl šių įrodymų priėmimą, vadovaujantis iš anksto nustatytais kriterijais. Vykdant modulinį profesinį mokymą, vertinamos ne tam tikros žinios ar gebėjimai, bet visapusiškai įgytos ar suformuotos kompetencijos. Į pagrindinį klausimą, susijusį su kompetencijos įgijimu, vertinimo procese galima atsakyti taip: mokinys gali atlikti konkrečią veiklą; mokinys negali atlikti konkrečios veiklos; nepakanka duomenų sprendimui dėl įvertinimo priimti.

Kompetencijų vertinimas paremtas šiais principais:

- vertinimas grindžiamas aiškiais kriterijais;
- vertinimo metu vertinami konkretūs mokinių pasiekimai ar kompetencijos įgijimo įrodymai.

Vertinimas apima mokymosi pasiekimų demonstravimą ir stebėjimą, o įvertinimas – patvirtinimą to, kad mokiniai įgijo gebėjimą, suformuluotą kiekvieno modulio užduotyje, ir sugeba atlikti visus reikalaujamus veiksmus. Įrodymai gali būti pateikiami įvairiomis formomis. Tai gali būti:

- mokinio pagaminti produktai;
- charakteristikomis pagrįstas mokinio veiklos stebėjimas;
- žmonių, kurie stebėjo mokinį, pateikti įrodymai (vaizdo, garso įrašai ir pan.);
- užduoties atlikimo rezultatai (projektai, atvejo studijos);
- atsakymai į raštu arba žodžiu pateiktus klausimus;
- vaidmens atlikimas simuliacinio mokymosi metu;
- pasiekimų aplankas;
- kiti įrodymai.

Minėti įrodymai turi būti:

- patikimi – jie turi būti susiję su vertinimo objektu, t. y. mokymosi rezultatu (vertinamos žinios, supratimas, gebėjimas, bendrosios kompetencijos);
- pakankami – įrodymų apimtis turi būti pakankama nustatytai veiklai pademonstruoti per nustatytą užduoties atlikimo laiką;

- planuojant ir organizuojant vertinimą, svarbu laikytis pagrindinio principo – vertinimo metodai ir priemonės ar instrumentai turi atitikti vertinamą kompetenciją (mokymosi rezultatus).

Taigi būtina:

- pasirinkti patikimą, realią situaciją atitinkantį vertinimo metodą;
- pasirinkti tinkamą įrodymų rinkimo priemonę ar instrumentą;
- tiksliai ir objektyviai interpretuoti rezultatus.

Mokymosi pasiekimų vertinimo kriterijų paskirtis:

- suteikti modulio turiniui skaidrumo;
- sukonkretinti modulio turinį;
- palengvinti mokytojams sprendimų dėl mokymosi pasiekimų priėmimą ir grįžtamojo ryšio suteikimą mokiniams;
- mokiniams paaiškinti apie mokymosi rezultatus (ko jie turi siekti mokymosi procese).

Formuluojant mokymosi pasiekimų vertinimo kriterijus rekomenduojama:

- juos sieti su mokymosi rezultatais;
- formuluoti taip, kad formulotės būtų suprantamos mokiniams ir leistų jiems susidaryti aiškų savo darbo vaizdą bei parodytų, ką reiškia sėkmingai užbaigti darbą;
- atsižvelgti į asmens pasiruošimą darbui (tinkamą ir tvarkingą išvaizdą, higieną, darbo drabužius), darbo vietos paruošimą ir sutvarkymą atlikus darbą, darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimų laikymąsi, darbo planavimą, darbo vykdymo spartą, darbo kokybę, darbo atlikimo būdą (stilių), darbo atlikimo interpretavimą;
- formuluoti vartojant baigtinį veiksmažodį reiškiančią veiksmažodžio (dalyvio) formą.

Programoje pateikiamos aukščiausio mokymosi pasiekimų įvertinimo (puikiai) iliustracijos.

Kompetencijos	Mokymosi rezultatai
1. Įvertinti krovinių ir jo gabenimo specifiką.	1.1. Klasifikuoti krovinius.
	1.2. Atpažinti krovinių ženklavimo simbolius.
	1.3. Supakuoti ir pasverti krovinių siuntas.
	1.4. Suplanuoti transporto priemonės pakrovimą laikantis krovinių saugos ir tvirtinimo taisyklių.
	1.5. Išskirti sustambintų krovinių vienetų privalumus ir jų paruošimo būdus.
	1.6. Naudotis krovinių valdymo programa organizuojant krovinių pervežimą.
2. Organizuoti pavojingųjų, greitai gendančių ir didžiagabaričių krovinių gabenimą.	2.1. Apibūdinti Europos šalių sutartį dėl Tarptautinio pavojingųjų krovinių vežimo kelių transportu (ADR).
	2.2. Apibūdinti pavojingųjų krovinių klases.
	2.3. Parinkti transporto priemonę pavojingiesiems kroviniams gabenti.
	2.4. Parinkti transporto priemonę greitai gendantiesiems maisto produktams gabenti.
	2.5. Parinkti transporto priemonę didelių gabaritų ir sunkiasvoriams kroviniams gabenti.
3. Parinkti vežėją ir transportą kroviniams gabenti šalyje ir tarptautiniais maršrutais.	3.1. Apibūdinti transporto sistemą ir jos sudėtines dalis.
	3.2. Parinkti vežėją kroviniams gabenti šalyje ir tarptautiniais maršrutais.
	3.3. Apibūdinti krovinių vežimo technologijas.
	3.4. Apibūdinti unimodalinį, multimodalinį, intermodalinį vežimą.
	3.5. Parinkti transporto rūšį kroviniams vežti.
	3.6. Parinkti transporto priemonę kroviniams gabenti šalyje ir tarptautiniais maršrutais.
Mokymosi pasiekimų vertinimo kriterijai	
Suklasifikuoti kroviniai. Atpažinti krovinių ženklavimo simboliai. Supakuotos ir pasvertos krovinių siuntos. Suplanuotas transporto priemonės pakrovimas laikantis krovinių saugos ir tvirtinimo taisyklių. Išskirti sustambintų krovinių vienetų privalumai ir jų paruošimo būdai. Užregistruotas krovinių pervežimo užsakymas krovinių valdymo programoje. Apibūdinta Europos šalių sutartis dėl Tarptautinio pavojingųjų krovinių vežimo kelių transportu (ADR). Apibūdintos pavojingųjų krovinių klasės. Parinkta transporto priemonė pavojingiesiems kroviniams gabenti. Parinkta transporto priemonė greitai gendantiesiems maisto produktams gabenti. Parinkta transporto priemonė didelių gabaritų ir sunkiasvoriams kroviniams gabenti. Apibūdinta transporto sistema ir jos sudėtinės dalys. Parinktas vežėjas kroviniams gabenti šalyje ir tarptautiniais maršrutais. Apibūdintos krovinių vežimo technologijos. Apibūdinta unimodalinio, multimodalinio, intermodalinio vežimo esmė. Parinkta transporto kroviniams vežti rūšis. Parinkta transporto priemonė kroviniams gabenti šalyje ir tarptautiniais maršrutais.	

2.7. Reikalavimai metodiniams ir materialiesiems ištekliams

Reikalavimai metodiniams ir materialiesiems ištekliams aprašomi kiekvienam moduliui atskirai, atsižvelgiant į kvalifikacijos aprašo skiltyje „Kvalifikacijos apibūdinimas“ įvardytas tipines darbo priemones ir skiltį „Kompetencijų ribos“, kurios iliustruoja funkcijų vykdymo reikalavimus (pvz., funkcijai atlikti reikalingos priemonės (technologijos ir su konkrečia funkcija susiję tų technologijų elementai, įrenginiai, prietaisai, įrankiai, informacinės priemonės ir pan.)).

Programos rengėjai aprašo minimalius reikalavimus, keliamus metodiniams ir materialiesiems ištekliams, skirtiems teoriniam ir praktiniam mokymui, ir leidžiančius pasiekti programoje numatytas kompetencijas ir jų mokymosi rezultatus. Aprašomi teoriniam ir praktiniam mokymui skirti metodiniai ir materialieji ištekliai turi tikti ir būti prieinami visiems profesinio mokymo teikėjams, įgyvendinantiems programą.

Reikalavimai mokymui skirtiems metodiniams ir materialiesiems ištekliams

- *Mokymo(si) medžiaga*

Nurodoma mokymosi medžiaga turi išreikšti tą mokymosi informaciją, kuria remdamasis besimokantysis turi atlikti veiksmus, siekdamas mokymo(si) rezultato. Paprastai tai yra išraiškos, charakterizuojančios, apibrėžiančios pažintinę informaciją ar mokymosi veiklą.

- *Mokymo(si) priemonės*

Nurodomos mokymo(si) priemonės, kurios yra reikalingos kompetencijoms ir jų mokymo(si) rezultatams pasiekti.

Reikalavimai teorinio ir praktinio mokymo vietai

- Mokymo(si) (teorinio ir praktinio) klasė ar patalpa
- Techninės mokymo(si) priemonės, kurios padeda iliustruoti (vizualizuoti) teorinį mokymą(si)
- Įrankiai, priemonės, įrenginiai ir kt., kuriais turi būti aprūpinta mokymo (teorinio ir praktinio) klasė ar patalpa
- Darbo drabužiai, apavas, asmeninės apsaugos priemonės

Reikalavimai mokymui skirtiems metodiniams ir materialiesiems ištekliams	<i>Mokymo(si) medžiaga:</i> • Vadovėliai ir kita mokomoji medžiaga • Teorinių ir praktinių užduočių mokinio sąsiuvinis • Testas turimiems gebėjimams vertinti • Teisės aktai, reglamentuojantys krovinių gabenimą • Krovinių vidaus vežimo kelių transportu taisyklės • Krovinių tarptautinio vežimo kelių transportu taisyklės • Europos šalių sutartis dėl Tarptautinio pavojingųjų krovinių vežimo kelių transportu (ADR) • Susitarimas dėl greitai gendančių maisto produktų tarptautinio gabenimo ir tokiame gabenime naudojamų specialiųjų transporto priemonių (ATP) <i>Mokymo(si) priemonės:</i> • Krovinių vežimo dokumentų blankų kopijos • Krovinių valdymo programa
Reikalavimai teorinio ir praktinio mokymo vietai	Klasė ar kita mokymui(si) pritaikyta patalpa su techninėmis priemonėmis (kompiuteriu, vaizdo projektoriumi) mokymo(si) medžiagai pateikti. Praktinio mokymo klasė (patalpa), aprūpinta kompiuteriais, kuriuose yra krovinių valdymo programa.

2.8. Reikalavimai mokytojų kvalifikacijai

Bendrieji reikalavimai profesijos mokytojams, t. y. kas gali dirbti profesijos mokytoju, nustatyti Lietuvos Respublikos švietimo įstatyme ir Reikalavimų mokytojų kvalifikacijai apraše, patvirtintame Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2014 m. rugpjūčio 29 d. įsakymu Nr. V-774 „Dėl Reikalavimų mokytojų kvalifikacijai aprašo patvirtinimo“. Šiuose teisės aktuose įvardyti reikalavimai išsilavinimui ir kvalifikacijai. Tačiau Reikalavimų mokytojų kvalifikacijai aprašas nustato, kad profesijos mokytojas, dėstantis atitinkamą modulį, turi atitikti programoje nustatytus reikalavimus, taikomus mokytojo dalykiniam pasirengimui, t. y. dalykinei kvalifikacijai.

Pavyzdys iš Virėjo modulinės profesinio mokymo programos

Modulį gali vesti mokytojas, turintis:

- 1) Lietuvos Respublikos švietimo įstatyme ir Reikalavimų mokytojų kvalifikacijai apraše, patvirtintame Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2014 m. rugpjūčio 29 d. įsakymu Nr. V-774 „Dėl Reikalavimų mokytojų kvalifikacijai aprašo patvirtinimo“, nustatytą išsilavinimą ir kvalifikaciją;*
- 2) virėjo ar lygiavertę kvalifikaciją (išsilavinimą) arba ne mažesnę kaip 3 metų virėjo profesinės veiklos patirtį.*

Formuluojant reikalavimus mokytojo dalykiniam pasirengimui svarbu nepamiršti ir įvertinti, kad per daugybę metų kito kvalifikacijų pavadinimai, nuo 2009 m. mokslo ir studijų institucijos nesuteikia profesinės kvalifikacijos, išskyrus tuos atvejus, kai tai yra reglamentuota kitais teisės aktais. Todėl suformuluoti reikalavimai neturi dirbtinai versti profesijos mokytojus siekti įgyti programoje nurodytą kvalifikaciją.

Jei įgyvendinant modulį yra numatyti mokymosi rezultatai, temos, potemės, susiję su specifinėmis mokymo sritimis, kvalifikaciniai reikalavimai gali būti papildomi, pavyzdžiui:

Temą apie darbuotojų saugos ir sveikatos reikalavimus gali mokyti mokytojas, baigęs darbuotojų saugos ir sveikatos mokymus.

PRIEDAI

1 priedas. Kvalifikacijų sandaros lygiai

Kvalifikacijų lygis	Lietuvos kvalifikacijų lygio aprašymas	Europos kvalifikacijų lygio aprašymas
I I lygį atitinkantys mokymosi rezultatai	Kvalifikacija skirta veiklai, apimančiai vieną arba kelis paprastus specializuotus veiksmus ar operacijas. Atliekant veiklą gebama pritaikyti pagrindines žinias, reikalingas vykdomai veiklai. Veiklos aplinka yra aiški, veikla atliekama pagal detalias instrukcijas, kai kuriais atvejais būtina intensyvi priežiūra, vadovavimas ir pagalba. Veikloje pasitaikančios situacijos, atliekami veiksmai ir operacijos pastovūs ir nuolat kartojasi.	Žinios: pagrindinės bendrosios žinios Igūdžiai: elementarūs igūdžiai, reikalingi paprastoms užduotims atlikti Atsakomybė ir savarankiškumas: dirbti ar mokytis struktūrizuotame kontekste, tiesiogiai prižiūrint kitam asmeniui
II II lygį atitinkantys mokymosi rezultatai	Kvalifikacija skirta veiklai, kuri apima veiksmus ir operacijas, skirtus paprastoms problemoms spręsti. Atliekant veiklą gebama pritaikyti pagrindines veiklai reikalingas faktines žinias. Veiklai atlikti reikalinga priežiūra, vadovavimas ir pagalba. Veikloje atliekami veiksmai ir operacijos yra pastovūs.	Žinios: pagrindinės darbo arba mokymosi srities faktinės žinios Igūdžiai: bendrieji pažintiniai ir praktiniai igūdžiai, reikalingi tam, kad būtų naudojama tinkama informacija atliekant užduotis ir sprendžiant įprastas problemas, pasitelkus paprastas taisykles ir priemones Atsakomybė ir savarankiškumas: dirbti ar mokytis prižiūrint kitam asmeniui, turint tam tikrą savarankiškumą
III III lygį atitinkantys mokymosi rezultatai	Kvalifikacija skirta veiklai, kuri apima veiksmus ir operacijas siaurose veiklos srityse. Veikla gali apimti kelis ir daugiau specializuotų veiklos uždavinių, kuriems reikia pritaikyti gerai žinomus ir išbandytus sprendimus. Atliekant veiklą gebama pritaikyti veiklai reikalingas žinias apie veiklos srities faktus, principus ir procesus. Veikla atliekama savarankiškai, vadovaujant aukštesnės kvalifikacijos	Žinios: darbo arba mokymosi srities faktų, principų, procesų ir bendrųjų sampratų išmanymas Igūdžiai: pažintiniai ir praktiniai igūdžiai, reikalingi užduotims atlikti ir problemoms spręsti, pasirenkant ir taikant pagrindinius metodus, priemones, medžiagas ir informaciją Atsakomybė ir savarankiškumas:

Kvalifikacijų lygis	Lietuvos kvalifikacijų lygio aprašymas	Europos kvalifikacijų lygio aprašymas
	darbuotojui ir esant išorinei atlikimo kokybės kontrolei. Veiklos aplinka gali reikalauti gebėjimo prisitaikyti prie paprastų konteksto pokyčių.	imtis atsakomybės už darbo arba mokymosi užduočių atlikimą sprendžiant problemas, pritaikyti savo elgesį atsižvelgus į aplinkybes
IV IV lygį atitinkantys mokymosi rezultatai	Kvalifikacija skirta veiklai, apimančiai veiksmus ir operacijas palyginti plačiose veiklos srityse. Veikla atliekama vykdant keletą ir daugiau specializuotų veiklos uždavinių, kurių galimi sprendimai ne visada išbandyti ir žinomi. Atliekant veiklą gebama pritaikyti faktines ir teorines žinias, būdingas plačiam kontekstui, susijusiam su veiklos sritimi. Veikla atliekama savarankiškai, prisiimant atsakomybę už veiklos atlikimo procedūrų ir rezultatų kokybę. Įgijus patirties ir turint kvalifikaciją, praktinius veiklos įgūdžius galima perduoti žemesnės kvalifikacijos darbuotojams ir prižiūrėti jų veiklą. Veiklos aplinka reikalauja gebėjimo prisitaikyti prie pokyčių, kuriuos nulemia dažniausiai nuspėjama veiklos konteksto kaita.	Žinios: faktinės ir teorinės plataus konteksto darbo arba mokymosi srities žinios Įgūdžiai: pažintiniai ir praktiniai įgūdžiai, reikalingi specifinėms darbo arba mokymosi srities problemoms spręsti Atsakomybė ir savarankiškumas: dirbti savarankiškai, vadovaujantis dažniausiai nuspėjamos, tačiau kintančios darbo arba mokymosi aplinkos gairėmis; prižiūrėti įprastą kitų darbą, imtis dalinės atsakomybės už darbo arba mokymosi veiklos vertinimą ir gerinimą

Lietuvos kvalifikacijų lygiai pateikti pagal Lietuvos kvalifikacijų sandaros aprašo, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010 m. gegužės 4 d. nutarimu Nr. 535 „Dėl Lietuvos kvalifikacijų sandaros aprašo patvirtinimo“, priedą „Lietuvos kvalifikacijų lygiai“.

Europos kvalifikacijų lygiai pateikti pagal Europos Sąjungos Tarybos 2017 m. gegužės 22 d. Tarybos rekomendaciją dėl Europos mokymosi visą gyvenimą kvalifikacijų sandaros, kuria panaikinama 2008 m. balandžio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos rekomendacija dėl Europos mokymosi visą gyvenimą kvalifikacijų sąrangos kūrimo (OL 2017 C 189, p. 1). Europos kvalifikacijų sandaros kontekste žinios apibūdinamos kaip teorinės ir (arba) faktinės, įgūdžiai apibūdinami kaip pažintiniai (tai loginio, intuityviojo ir kūrybinio mąstymo pasitelkimas) ir praktiniai (tai rankų miklumas ir metodų, medžiagų, priemonių bei įrankių naudojimas), o atsakomybė ir savarankiškumas apibūdinami kaip besimokančio asmens gebėjimas savarankiškai ir atsakingai taikyti žinias ir įgūdžius.

2 priedas. Bendrosios mokymosi visą gyvenimą kompetencijos

Europos Parlamento ir Tarybos 2018 m. gegužės 22 d. rekomendacijoje dėl bendrųjų mokymosi visą gyvenimą gebėjimų išskirtos ir aprašytos bendrosios kompetencijos, reikalingos kiekvieno asmens asmeniniam pasitenkinimui ir vystymuisi, įsidarbinamumui, socialinei įtraukčiai, darnaus gyvenimo būdai, sėkmingam gyvenimui taikiose visuomenėse, gebėjimui gyventi rūpinantis sveikata ir aktyviam pilietiškumui. Jos ugdomos mokantis visą gyvenimą (nuo ankstyvosios vaikystės visą suaugusiojo gyvenimą) formaliojo, neformaliojo ir savaiminio mokymosi būdais visuose kontekstuose, be kita ko, šeimoje, darbo vietoje, kaimynystėje ir kitose bendruomenėse. Visos bendrosios kompetencijos laikomos vienodai svarbiomis – kiekviena iš jų padeda sėkmingai gyventi visuomenėje. Tokie įgūdžiai, kaip kritinis mąstymas, problemų sprendimas, komandinis darbas, bendravimo ir derybų įgūdžiai, analizės įgūdžiai, kūrybiškumas ir tarpkultūriniai įgūdžiai, yra neatsiejama visų bendrųjų kompetencijų dalis.

Skiriamos aštuonios bendrosios kompetencijos:

1. Raštingumo kompetencija. Raštingumas – tai gebėjimas nustatyti, suprasti, reikšti, kurti ir aiškinti sąvokas, jausmus, faktus ir nuomonę tiek žodine, tiek rašto forma, naudojantis įvairių dalykų ir kontekstų vaizdo, garso ir skaitmenine medžiaga. Tai gebėjimas veiksmingai, tinkamai ir kūrybiškai bendrauti ir užmegzti ryšį su kitais. Ši kompetencija apima mokėjimą skaityti ir rašyti bei tinkamai suprasti raštu pateiktą informaciją, todėl būtina, kad asmuo išmanytų žodyną, funkcinę gramatiką ir kalbos funkcijas. Ji apima pagrindinių verbalinės sąveikos, įvairių literatūrinių ir neliteratūrinių tekstų tipų bei skirtingų kalbos ir funkcinių stilijų pagrindinių požymių išmanymą.

Asmuo taip pat turėtų gebėti žodžiu ir raštu bendrauti įvairiose situacijose, stebėti savo bendravimo ypatumus ir pritaikyti juos prie situacijos. Be to, ši kompetencija apima gebėjimus atskirti ir naudoti skirtingų tipų šaltinius, ieškoti informacijos, ją rinkti ir apdoroti, naudotis pagalbinėmis priemonėmis, žodžiais ir raštu formuluoti argumentus ir įtikinamai juos dėstyti atsižvelgiant į kontekstą. Kompetencija apima kritinį mąstymą ir gebėjimą vertinti informaciją ir su ja dirbti.

Teigiama nuostata apie raštingumą apima pasirengimą dalyvauti kritiškame ir konstruktyviame dialoge, estetinių savybių įvertinimą ir domėjimąsi bendravimu su kitais. Asmuo suvokia, kokią poveikį kalba daro kitiems asmenims, ir supranta, kad kalbą reikia vartoti tinkamai ir socialiai atsakingai.

2. Daugiakalbystės kompetencija. Šia kompetencija apibrėžiamas gebėjimas tinkamai ir veiksmingai vartoti įvairias kalbas bendraujant. Šiai kompetencijai išsiugdyti reikia išmanyti įvairių kalbų žodyną ir funkcinę gramatiką bei pagrindinius verbalinės sąveikos tipus ir kalbų funkcinius stilius. Svarbu išmanyti visuomenėje įsigalėjusią tvarką, kultūrinius aspektus ir kalbų variantiškumą.

Svarbiausi šios kompetencijos įgūdžiai – tai gebėjimas suprasti žodžiu perduodamą žinią, pradėti, palaikyti ir užbaigti pokalbį, skaityti, suprasti ir rengti tekstus, atsižvelgiant į skirtingą įvairių kalbų mokėjimo lygį ir į asmens poreikius. Asmuo turėtų gebėti tinkamai naudotis priemonėmis ir visą gyvenimą mokytis kalbų formaliojo, neformaliojo ar savaiminio mokymosi būdais.

Teigiama nuostata apima kultūrų įvairovės tausojimą, domėjimąsi įvairiomis kalbomis ir tarpkultūrine komunikacija, taip pat atsižvelgiama į kiekvieno asmens individualias kalbines galimybes, įskaitant tiek pagarbą tautinių mažumų atstovų ir (arba) migrantų gimtosioms kalboms, tiek supratimą, kad šalies oficialioji kalba yra bendras sąveikos pagrindas.

3. Matematinė kompetencija ir gamtos mokslų, technologijų ir inžinerijos kompetencija. Matematinė kompetencija – gebėjimas vystyti ir taikyti matematinį mąstymą ir įžvalgą sprendžiant įvairias kasdienes problemas. Ugdant gebėjimą gerai skaičiuoti, pabrėžiamas procesas, veikla ir žinios. Matematinė kompetencija skirtingu mastu apima gebėjimą ir norą naudoti matematinius mąstymo ir išraiškos būdus (formules, modelius, konstruktus, diagramas, schemas). Asmuo turėtų gebėti taikyti pagrindinius matematinius principus ir procesus kasdieniame gyvenime tiek buityje, tiek darbe (pvz., finansiniai įgūdžiai), taip pat sekti ir vertinti argumentų sekas. Asmuo turėtų gebėti mąstyti matematiškai, suprasti matematinius įrodymus, bendrauti matematikos kalba, naudotis tinkamomis pagalbos priemonėmis (įskaitant statistinius duomenis ir diagramas) ir suprasti matematinius skaitmeninimo aspektus. Teigiama nuostata matematikos srityje yra pagrįsta pagarba tiesai ir norui ieškoti priežasčių bei vertinti jų pagrįstumą.

Gamtos mokslų kompetencija – gebėjimas ir noras gamtos pasaulį aiškinti pasitelkiant taikomas žinias ir metodikas, įskaitant stebėjimą ir eksperimentavimą, kad būtų galima iškelti klausimus ir daryti įrodymais grindžiamas išvadas. Technologijų ir inžinerijos kompetencijos suvokiamos kaip šių žinių ir metodų taikymas, atsižvelgiant į suvoktus žmogaus norus ar poreikius. Gamtos mokslų, technologijų ir inžinerijos kompetencijos apima žmogaus veiklos sukeltų pokyčių suvokimą ir piliečio asmeninę atsakomybę.

Gamtos mokslų, technologijų ir inžinerijos srityje svarbiausios žinios apima pagrindinius gamtos pasaulio principus, pagrindines mokslo sąvokas, teorijas, principus ir metodus, technologijas, technologinius produktus ir procesus, taip pat mokslo, technologijų, inžinerijos ir apskritai žmogaus veiklos poveikio gamtos pasauliui suvokimą. Šios kompetencijos turėtų padėti asmeniui geriau suvokti mokslo teorijų, jų taikymo ir technologijų privalumus, apribojimus ir pavojus plačiai visuomenei (kiek tai susiję su sprendimų priėmimu, vertybėmis, moraliniais klausimais, kultūra ir pan.).

Išskiriami tokie įgūdžiai: mokslo kaip gamtos tyrinėjimo pasinaudojant specialiomis metodikomis, įskaitant stebėjimus ir kontroliuojamus eksperimentus, proceso suvokimas, gebėjimas pasitelkti loginį ir racionalų mąstymą siekiant patikrinti hipotezę ir pasirengimas atsisakyti savo įsitikinimų, kai šie prieštarauja naujiems eksperimentų rezultatams. Tai apima gebėjimą naudoti ir valdyti technologines priemones, mašinas ir mokslinius duomenis, siekiant tikslo arba ieškant įrodymais paremto sprendimo ar išvados. Asmuo taip pat

turėtų gebėti atpažinti esminius mokslinio tyrimo principus ir pristatyti išvadas bei pagrįsti, kodėl jos yra būtent tokios.

Kompetencija apima nuostatą vertinti kritiškai ir būti smalsiam, taip pat domėjimąsi etikos klausimais, saugumo ir aplinkos tvarumo siekj, visų pirma susijusį su mokslo ir technologijų pažanga, darančia poveikį pačiam asmeniui, šeimai ir bendruomenei, ir su globaliais klausimais.

4. Skaitmeninė kompetencija. Skaitmeninė kompetencija apima patikimą, kritišką ir atsakingą skaitmeninių technologijų naudojimą mokymosi, darbo ir dalyvavimo visuomenės gyvenime tikslais ir jų išmanymą. Ji apima gebėjimą naudotis informacija ir duomenimis, bendravimą ir bendradarbiavimą, gebėjimą naudotis žiniasklaidos priemonėmis, skaitmeninio turinio kūrimą (įskaitant programavimą), saugumą (įskaitant skaitmeninę gerovę ir su kibernetiniu saugumu susijusias kompetencijas), su intelektine nuosavybe susijusius klausimus, problemų sprendimą ir kritinį mąstymą. Asmuo turėtų suvokti, kaip skaitmeninių technologijų naudojimas gali padėti bendrauti, kaip yra svarbu būti kūrybiškam ir novatoriškam, taip pat suvokti technologijų teikiamas galimybes, jų ribotumą, poveikį ir riziką. Jis turėtų suprasti bendruosius su skaitmeninių technologijų raida susijusius principus, mechanizmus ir logiką ir išmanyti bazines įvairių prietaisų, programinės įrangos ir tinklų funkcijas bei naudojimo būdus. Asmuo turėtų kritiškai vertinti skaitmeninėmis priemonėmis teikiamos informacijos ir duomenų pagrįstumą, patikimumą ir poveikį, suvokti teisės ir etikos principus, susijusius su skaitmeninių technologijų naudojimu.

Asmuo, siekdamas aktyvaus pilietiškumo ir socialinės įtraukties, bendradarbiavimo su kitais ir kūrybiškumo siekiant asmeninių, socialinių ar komercinių tikslų, turėtų gebėti naudotis skaitmeninėmis technologijomis. Išskiriami šie įgūdžiai: gebėjimas naudoti, rasti, filtruoti, vertinti, kurti ir programuoti skaitmeninį turinį ir juo dalytis. Asmuo turėtų gebėti tvarkyti ir apsaugoti informaciją, turinį, duomenis ir skaitmeninę tapatybę, taip pat atpažinti ir veiksmingai naudoti programinę įrangą, prietaisus, dirbtinio intelekto priemones ar robotus.

Dirbant su skaitmeninėmis technologijomis ir turiniu, būtina vadovautis nuostata į jų raidą žvelgti analitišku ir kritišku, tačiau kartu smalsiu, atviru ir progresyviu žvilgsniu. Taip pat būtinas etiškas, saugus ir atsakingas tokių priemonių naudojimas.

5 Asmeninė, socialinė ir mokymosi mokyti kompetencija. Asmeninė, socialinė ir mokymosi mokyti kompetencija – tai gebėjimas apmąstyti savo elgesį, veiksmingai valdyti laiką ir informaciją, konstruktyviai dirbti su kitais, išlikti atspariam ir valdyti savo mokymąsi ir karjerą. Ji apima gebėjimą įveikti netikrumą ir sudėtingumą, išmokyti mokyti, palaikyti savo fizinę ir emocinę gerovę, išlaikyti fizinę ir emocinę sveikatą, gebėti rūpintis sveikata ir gyventi į ateitį orientuotą gyvenimą, būti empatiškam ir valdyti konfliktus įtraukiamame ir palaikymo kontekste.

Siekiant sėkmingų tarpasmeninių santykių ir socialinio dalyvavimo, labai svarbu suprasti skirtingose visuomenėse ir aplinkose visuotinai priimtus elgesio kodeksus ir bendravimo taisykles. Siekiant išsiugdyti asmeninę, socialinę ir mokymosi mokyti kompetenciją taip pat būtina turėti žinių apie tai, kas sudaro sveiką

protą, sveiką kūną ir sveiką gyvenseną. Tam reikia žinoti priimtinausias mokymosi strategijas, suprasti, kokias kompetencijas reikia ugdyti, ir išmanyti įvairius būdus, kaip tą daryti, ir ieškoti prieinamų švietimo, mokymo ir karjeros galimybių, orientavimo ar paramos.

Išskiriami šie įgūdžiai: gebėjimas nustatyti savo jėgas, sutelkti dėmesį, įveikti sudėtingas užduotis, kritiškai mąstyti ir priimti sprendimus. Tai apima gebėjimą mokytis ir dirbti tiek kartu su kitais, tiek savarankiškai, organizuoti savo mokymąsi ir atkakliai jį tęsti, vertinti mokymąsi ir dalytis jo rezultatais, prireikus kreiptis pagalbos ir veiksmingai valdyti savo karjerą ir socialinius ryšius. Asmuo turėtų būti emociškai atsparus ir gebėti įveikti netikrumą ir stresą. Jis turėtų gebėti konstruktyviai bendrauti įvairiose aplinkose, dirbti su komanda ir derėtis. Tai, be kita ko, reiškia gebėjimą rodyti toleranciją, išreikšti ir suprasti skirtingus požiūrius, kurti pasitikėjimą ir jausti empatiją.

Ši kompetencija grindžiama teigiama nuostata apie asmeninę, socialinę ir fizinę gerovę bei mokymąsi visą gyvenimą. Ji taip pat grindžiama nuostata, kad vykdant veiklą būtinas bendradarbiavimas, atkaklumas ir sąžiningumas. Tai apima pagarbą kitų skirtingumui ir jų poreikiams bei pasirengimą atsakyti išankstinių nuostatų ir siekti kompromiso. Asmuo turėtų gebėti apibrėžti ir nustatyti tikslus, motyvuoti save ir ugdyti socialinį ir emocinį atsparumą bei pasitikėjimą, jei nori sėkmingai mokytis visą gyvenimą. Į problemų sprendimą orientuota nuostata sustiprina tiek mokymosi procesą, tiek asmens gebėjimą įveikti kliūtis ir keistis. Tai apima norą pritaikyti ankstesnę mokymosi ir gyvenimo patirtį bei smalsumą ieškant galimybių mokytis ir mokantis įvairiose gyvenimo situacijose.

6. Pilietiškumo kompetencija. Pilietiškumo kompetencija – tai gebėjimas veikti kaip atsakingam piliečiui ir visapusiškai dalyvauti pilietiniame ir visuomenės gyvenime, suprantant socialines, ekonomines, teises ir politines sąvokas ir struktūras, įvykius pasaulyje ir tvarumo aspektus. Pilietiškumo kompetencija grindžiama pagrindinių sąvokų ir reiškinių, susijusių su individu, grupe, darbo organizacijomis, visuomene, ekonomika ir kultūra, išmanymu. Tam reikia suvokti bendrąsias Europos vertybes, išvardytas Europos Sąjungos sutarties 2 straipsnyje ir Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijoje. Kompetencija apima žinias apie naujausius įvykius, taip pat kritinį požiūrį į pagrindinius šalies, Europos ir pasaulio istorijos įvykius. Be to, ji apima socialinių ir politinių judėjimų tikslų, vertybių ir politikos išmanymą, taip pat žinias apie tvarias sistemas, visų pirma klimato kaitą ir demografinius pokyčius pasaulio lygmeniu ir pagrindines jų priežastis. Itin svarbios yra žinios apie Europos integraciją, taip pat Europos ir pasaulio įvairovės ir kultūrinio tapatumo suvokimas. Ši kompetencija apima supratimą apie Europos visuomenių daugiakultūrius ir socialinius bei ekonominius aspektus ir kokią poveikį Europos tapatumui daro šalies kultūrinis tapatumas.

Pilietiškumo kompetencijos įgūdžiai yra susiję su gebėjimu veiksmingai bendrauti su kitais asmenimis bendro ar visuomeninio intereso labui, įskaitant darnų visuomenės vystymąsi. Kompetencija apima kritinio mąstymo ir konstruktyvaus problemų sprendimo įgūdžius, gebėjimą plėtoti argumentus, taip pat konstruktyvų dalyvavimą bendruomenės veikloje, priimant sprendimus visais – nuo vietos ir nacionalinio iki Europos ir tarptautinio – lygmenimis. Ši kompetencija taip pat apima gebėjimą naudotis tiek tradicinių, tiek naujų formų

žiniasklaidos priemonėmis ir kritiškai jas vertinti bei su jomis sąveikauti, taip pat suvokti žiniasklaidos vaidmenį ir funkcijas demokratinėje visuomenėje.

Pagarba žmogaus teisėms kaip demokratijos pagrindui yra būtina, siekiant suformuoti atsakingą ir konstruktyvią nuostatą. Konstruktyvus dalyvavimas apima siekį dalyvauti demokratiame sprendimų priėmimo procese visais lygmenimis ir pilietinėje veikloje. Tai apima socialinės ir kultūrų įvairovės, lyčių lygybės ir socialinės sanglaudos rėmimą, darnų gyvenimo būdą, taikos ir nesmurtinės kultūros propagavimą, pasirengimą gerbti kitų privatumą ir prisiimti atsakomybę už aplinką. Domėjimasis politine, socialine ir ekonomine raida, humanitariniais mokslais ir tarpkultūrine komunikacija yra būtinas, siekiant būti pasirengusiam tiek įveikti išankstines nuostatas ir prireikus siekti kompromiso, tiek užtikrinti socialinį teisingumą bei sąžiningumą.

7. Verslumo kompetencija. Verslumo kompetencija – tai gebėjimas imtis veiksmų, atsiradus galimybėms ir remiantis idėjomis, paversti jas kitiems svarbiomis vertybėmis. Ji grindžiama kūrybiškumu, kritiniu mąstymu ir problemų sprendimu, iniciatyvumu, atkaklumu, gebėjimu dirbti ir bendradarbiauti planuojant ir įgyvendinant projektus, turinčius kultūrinę, socialinę ar finansinę vertę.

Norint išsiugdyti verslumo kompetenciją, reikia žinoti, kad esama įvairių aplinkybių ir galimybių paversti idėjas veiksmais vykdant asmeninę, socialinę ir profesinę veiklą, ir suvokti, kaip jos atsiranda. Asmuo turėtų žinoti ir suprasti projektų – tiek procesų, tiek išteklių – planavimo ir valdymo metodus. Jis turėtų išmanyti ekonomiką ir suvokti socialines ir ekonomines galimybes bei problemas, su kuriomis susiduria darbdavys, organizacija ar visuomenė. Jis taip pat turėtų suprasti etikos principus ir darnaus vystymosi iššūkius, taip pat suvokti savo paties pranašumus ir trūkumus.

Verslumo įgūdžiai grindžiami kūrybiškumu, kuriam būdinga vaizduotė, strateginis mąstymas, problemų sprendimas ir gebėjimas kritiškai ir konstruktyviai mąstyti vykstant dinamiškiems kūrybos procesams ir diegiant inovacijas. Įgūdžiai apima gebėjimą dirbti savarankiškai ir bendradarbiaujant su komanda, sutelkti išteklius (žmones ir daiktus) ir palaikyti veiklą. Tai, be kita ko, apima gebėjimą priimti finansinius sprendimus, susijusius su išlaidomis ir verte. Itin svarbus yra gebėjimas veiksmingai bendrauti ir derėtis su kitais, įveikti netikrumą, neaiškumą ir riziką priimant pagrįstus sprendimus.

Verslumo nuostatai būdingas iniciatyvumas, tarpininkavimas, progresyvumas, drąsa ir atkaklumas siekiant tikslų. Tai apima norą motyvuoti kitus ir vertinti jų idėjas, empatiją, rūpinimąsi žmonėmis ir pasauliu bei atsakomybės prisiėmimą laikantis etiško požiūrio visais proceso etapais.

8. Kultūrinio sąmoningumo ir raiškos kompetencija. Kultūrinio sąmoningumo ir raiškos kompetencija – supratimas ir atsižvelgimas į tai, kaip įvairiose kultūrose įvairiomis meno ir kitomis kultūros formomis kūrybiškai išreiškiamos ir perteikiamos idėjos ir prasmės. Tai susiję su siekiu suprasti, kurti ir išreikšti savo idėjas ir mintis apie savo vietą ar vaidmenį visuomenėje įvairiais būdais ir įvairiuose kontekstuose.

Šiai kompetencijai įgyti reikia išmanyti vietas, nacionalinę, regiono, Europos ir pasaulio kultūras ir raišką, įskaitant jų kalbas, paveldą, tradicijas ir kultūros produktus, taip pat suprasti, kokią įtaką tos raiškos formos gali turėti viena kitai ir asmens idėjoms. Tai apima supratimą apie įvairius idėjų perteikimo tarpusavyje būdus, kuriais naudojasi rašytinių, spausdintinių ir skaitmeninių tekstų, teatro, kino, šokio, žaidimų, meno ir dizaino, muzikos, ritualų, architektūros (įskaitant mišrias formas) autoriai, dalyviai ir auditorija. Reikia suvokti kintantį savo tapatumą ir kultūros paveldą pasaulyje, kuriam būdinga kultūrų įvairovė, taip pat kaip menas ir kitos kultūros formos gali padėti stebėti ir kartu formuoti pasaulį.

Įgūdžiai apima gebėjimą empatiškai išreikšti ir aiškinti metaforines ir abstrakčias idėjas, potyrius ir emocijas bei gebėjimą tai daryti įvairiomis meno ir kitomis kultūros formomis. Įgūdžiai taip pat apima gebėjimą nustatyti asmeninę, socialinę ar komercinę vertę sukuriančias galimybes ir jomis pasinaudoti, pasitelkiant meno ir kitas kultūros formas, ir gebėjimą dalyvauti kūrybos procesuose tiek savarankiškai, tiek kolektyviai.

Svarbu laikytis atviros nuostatos dėl kultūros raiškos įvairovės ir ją gerbti, kartu laikytis etiško ir atsakingo požiūrio į intelektualinę ir kultūrinę nuosavybę. Teigiama nuostata taip pat apima domėjimąsi pasauliu, atvirumą ir gebėjimą įsivaizduoti naujas galimybes ir norą dalyvauti kultūros veikloje.

3 priedas. Formaliojo profesinio mokymo programos forma

Titulinis lapas

DIDŽIOSIOMIS RAIDĖMIS

(Programos pavadinimas)

Programos valstybinis kodas ir apimtis mokymosi kreditais:

... *(įrašomas įregistravus programą)* – programa, skirta pirminiam profesiniam mokymui, ...
(įrašomas) mokymosi kreditų

... *(įrašomas įregistravus programą)* – programa, skirta tęstiniam profesiniam mokymui, ...
(įrašomas) mokymosi kreditai

Kvalifikacijos pavadinimas – ... *(įrašomas)*

Kvalifikacijos lygis pagal Lietuvos kvalifikacijų sandarą (LTKS) – ... *(įrašomas)*

Minimalus reikalaujamas išsilavinimas kvalifikacijai įgyti:

... *(įrašomas įregistravus programą)* – ... *(įrašoma)* išsilavinimas ir mokymasis ...
(įrašoma) programoje *(jei taikoma)*

... *(įrašomas įregistravus programą)* – ... *(įrašoma)* išsilavinimas *(jei taikoma)*

Reikalavimai profesinei patirčiai *(jei taikomi)* ir stojančiajam *(jei taikomi)* – ... *(įrašomi)*

1. PROGRAMOS APIBŪDINIMAS

Programos paskirtis. ... modulinė profesinio mokymo programa skirta kvalifikuotam ... parengti, kuris gebėtų

Būsimo darbo specifi­ka. ... (aprašomas darbo pobūdis, sąlygos, vieta, ypatingi reikalavimai sveikatai, kiti reikalavimai norint dirbti).

2. PROGRAMOS PARAMETRAI

Valstybinis kodas	Modulio pavadinimas	LTKS lygis	Apimtis mokymosi kreditais	Kompetencijos	Kompetencijų pasiekimą iliustruojantys mokymosi rezultatai
Įvadinis modulis (iš viso ... mokymosi kreditai)					
	Įvadas į profesiją			Pažinti profesiją.	
Bendrieji moduliai (iš viso ... mokymosi kreditai)					
	Saugus elgesys ekstremaliose situacijose		1	Saugiai elgtis ekstremaliose situacijose.	
	Sąmoningas fizinio aktyvumo reguliavimas			Reguliuoti fizinį aktyvumą.	
	Darbuotojų sauga ir sveikata		2	Tausoti sveikatą ir saugiai dirbti.	
Kvalifikaciją sudarančioms kompetencijoms įgyti skirti moduliai (iš viso ... mokymosi kreditai)					
<i>Privalomieji (iš viso ... mokymosi kreditų)</i>					
<i>Privalomai pasirenkamieji (iš viso ... kreditai) (įrašoma, jeigu yra)</i>					
Pasirenkamieji moduliai (iš viso ... mokymosi kreditai)					
Baigiamasis modulis (iš viso ... mokymosi kreditai)					
	Įvadas į darbo rinką			Formuoti darbinius įgūdžius realioje darbo vietoje.	

3. REKOMENDUOJAMA MODULIŲ SEKA

Valstybinis kodas	Modulio pavadinimas	LTKS lygis	Apimtis mokymosi kreditais	Asmens pasirengimo mokytis modulyje reikalavimai (jei taikoma)
Įvadinis modulis (iš viso ... mokymosi kreditai)				
	Įvadas į profesiją*			<i>Netaikoma.</i>
Bendrieji moduliai (iš viso ... mokymosi kreditai)				
	Saugus elgesys ekstremaliose situacijose*		1	<i>Netaikoma.</i>
	Sąmoningas fizinio aktyvumo reguliavimas*			<i>Netaikoma.</i>
	Darbuotojų sauga ir sveikata*		2	<i>Netaikoma.</i>
Kvalifikaciją sudarančioms kompetencijoms įgyti skirti moduliai (iš viso ... mokymosi kreditai)				
<i>Privalomieji (iš viso ... mokymosi kreditai)</i>				
	...			
	...			
<i>Privalomai pasirenkamieji (iš viso ... mokymosi kreditai) (įrašoma, jeigu yra)</i>				
	...			
	...			
Pasirenkamieji moduliai (iš viso ... mokymosi kreditai)				
	...*			
	...*			
Baigiamasis modulis (iš viso ... mokymosi kreditai)				
	Įvadas į darbo rinką			<i>Baigti visi ... kvalifikaciją sudarantys privalomieji moduliai.</i>

* Šie moduliai vykdant tęstinį profesinį mokymą neįgyvendinami, o darbuotojų saugos ir sveikatos bei saugaus elgesio ekstremaliose situacijose mokymas į kvalifikaciją sudarančioms kompetencijoms įgyti skirtus modulius integruojamas pagal poreikį.

4. REKOMENDACIJOS DĖL PROFESINEI VEIKLAI REIKALINGŲ BENDRŲJŲ KOMPETENCIJŲ UGDYMO

Bendrosios kompetencijos	Bendrųjų kompetencijų pasiekimą iliustruojantys mokymosi rezultatai
Raštingumo kompetencija	
Daugiakalbystės kompetencija	
Matematinė kompetencija ir gamtos mokslų, technologijų ir inžinerijos kompetencija	
Skaitmeninė kompetencija	

Asmeninė, socialinė ir mokymosi mokyti kompetencija	
Pilietiškumo kompetencija	
Verslumo kompetencija	
Kultūrinio sąmoningumo ir raiškos kompetencija	

5. PROGRAMOS STRUKTŪRA, VYKDANT PIRMINĮ IR TĘSTINĮ PROFESINĮ MOKYMĄ

Kvalifikacija – ..., LTKS lygis ...	
Programos, skirtos pirminiam profesiniam mokymui, struktūra	Programos, skirtos tęstiniam profesiniam mokymui, struktūra
<i>Įvadinis modulis (iš viso ... mokymosi kreditai)</i> Įvadas į profesiją, ... mokymosi kreditai	<i>Įvadinis modulis (0 mokymosi kreditų)</i> –
<i>Bendrieji moduliai (iš viso ... mokymosi kreditai)</i> Saugus elgesys ekstremaliose situacijose, ... mokymosi kreditai Sąmoningas fizinio aktyvumo reguliavimas, ... mokymosi kreditai Darbuotojų sauga ir sveikata, ... mokymosi kreditai	<i>Bendrieji moduliai (0 mokymosi kreditų)</i> –
<i>Kvalifikaciją sudarančioms kompetencijoms įgyti skirti moduliai (iš viso ... mokymosi kreditai)</i> Modulio pavadinimas, ... mokymosi kreditai Modulio pavadinimas, ... mokymosi kreditai ...	<i>Kvalifikaciją sudarančioms kompetencijoms įgyti skirti moduliai (iš viso ... mokymosi kreditai)</i> Modulio pavadinimas, ... mokymosi kreditai Modulio pavadinimas, ... mokymosi kreditai ...
<i>Pasirenkamieji moduliai (iš viso ... mokymosi kreditai)</i> Modulio pavadinimas, ... mokymosi kreditai Modulio pavadinimas, ... mokymosi kreditai ...	<i>Pasirenkamieji moduliai (0 mokymosi kreditų)</i> –
<i>Baigiamasis modulis (iš viso ... mokymosi kreditai)</i> Įvadas į darbo rinką, ... mokymosi kreditai	<i>Baigiamasis modulis (iš viso ... mokymosi kreditai)</i> Įvadas į darbo rinką, ... mokymosi kreditai

Pastabos

- Vykdamas pirminį profesinį mokymą asmeniui, jaunesniam nei 16 metų ir neturinčiam pagrindinio išsilavinimo, turi būti sudaromos sąlygos mokytis pagal pagrindinio ugdymo programą (*jei taikoma*).
- Vykdamas pirminį profesinį mokymą asmeniui turi būti sudaromos sąlygos mokytis pagal vidurinio ugdymo programą (*jei taikoma*).
- Vykdamas tęstinį profesinį mokymą asmens ankstesnio mokymosi pasiekimai įskaitomi švietimo ir mokslo ministro nustatyta tvarka.
- Tęstinio profesinio mokymo programos modulius gali vesti mokytojai, įgiję andragogikos žinių ir turintys tai pagrindžiantį dokumentą arba turintys neformaliojo suaugusiųjų švietimo patirties.
- Saugaus elgesio ekstremaliose situacijose modulį vedantis mokytojas turi būti baigęs civilinės saugos mokymus pagal Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamento direktoriaus patvirtintą mokymo programą ir turėti tai pagrindžiantį dokumentą.
- Tęstinio profesinio mokymo programose darbuotojų saugos ir sveikatos mokymas integruojamas

pagal poreikį į kvalifikaciją sudarančioms kompetencijoms įgyti skirtus modulius. Darbuotojų saugos ir sveikatos mokoma pagal Mokinių, besimokančių pagal pagrindinio profesinio mokymo programas, darbuotojų saugos ir sveikatos programos aprašą, patvirtintą Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2005 m. rugsėjo 28 d. įsakymu Nr. ISAK-1953 „Dėl Mokinių, besimokančių pagal pagrindinio profesinio mokymo programas, darbuotojų saugos ir sveikatos programos aprašo patvirtinimo“. Darbuotojų saugos ir sveikatos mokymą vedantis mokytojas turi būti baigęs darbuotojų saugos ir sveikatos mokymus ir turėti tai pagrindžiantį dokumentą.

- Tęstinio profesinio mokymo programose saugaus elgesio ekstremaliose situacijose mokymas integruojamas pagal poreikį į kvalifikaciją sudarančioms kompetencijoms įgyti skirtus modulius.

6. MODULIŲ APRAŠAI

Kiekvienam moduliui (išskyrus baigiamajam) atskirai pildomas modulio aprašas. Jie pateikiami pagal Programos parametruose nurodytą struktūrą bei seką.

6.1. ĮVADINIS MODULIS

Modulio pavadinimas – „Įvadas į profesiją“

Valstybinis kodas		
Modulio LTKS lygis		
Apimtis mokymosi kreditais		
Kompetencijos	Mokymosi rezultatai	Rekomenduojamas turinys mokymosi rezultatams pasiekti
1. Pažinti profesiją.	1.1.	Tema. Temos pavadinimas • Potemė • Potemė • ... Tema. Temos pavadinimas • Potemė • Potemė • ... Tema. Temos pavadinimas • ...
	1.2.	Tema. Temos pavadinimas • Potemė • Potemė • ... Tema. Temos pavadinimas • Potemė • Potemė • ... Tema. Temos pavadinimas • ...
	1.3.	...
Mokymosi pasiekimų vertinimo kriterijai	Siūlomas įvadinio modulio įvertinimas – įskaityta (neįskaityta).	

Reikalavimai mokymui skirtiems metodiniams ir materialiesiems ištekliams	<i>Mokymo(si) medžiaga:</i> • ... • ... <i>Mokymo(si) priemonės:</i> • ... • ...
Reikalavimai teorinio ir praktinio mokymo vietai	Klasė ar kita mokymui(si) pritaikyta patalpa su techninėmis priemonėmis (...) mokymo(si) medžiagai pateikti. Praktinio mokymo klasė (patalpa), aprūpinta ...
Kvalifikaciniai ir kompetencijų reikalavimai profesijos mokytojams	Modulį gali vesti mokytojas, turintis: 1) Lietuvos Respublikos švietimo įstatyme ir Reikalavimų mokytojų kvalifikacijai apraše, patvirtintame Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2014 m. rugpjūčio 29 d. įsakymu Nr. V-774 „Dėl Reikalavimų mokytojų kvalifikacijai aprašo patvirtinimo“, nustatytą išsilavinimą ir kvalifikaciją; 2) ... ar lygiavertę kvalifikaciją (išsilavinimą) arba ne mažesnę kaip ... metų ... profesinės veiklos patirtį; 3) <i>(esant poreikiui, įrašomi ir kiti reikalavimai).</i>

6.2. KVALIFIKACIJĄ SUDARANČIOMS KOMPETENCIJOMS ĮGYTI SKIRTI MODULIAI

6.2.1. Privalomieji moduliai

Modulio pavadinimas – „...“

Valstybinis kodas		
Modulio LTKS lygis		
Apimtis mokymosi kreditais		
Asmens pasirengimo mokytis modulyje reikalavimai (jei taikoma)		
Kompetencijos	Mokymosi rezultatai	Rekomenduojamas turinys mokymosi rezultatams pasiekti
1.	1.1.	Tema. Temos pavadinimas • Potemė • Potemė • ... Tema. Temos pavadinimas • Potemė • Potemė • ... Tema. Temos pavadinimas ...
	1.2.	Tema. Temos pavadinimas • Potemė • Potemė • ... Tema. Temos pavadinimas • Potemė • Potemė • ... Tema. Temos pavadinimas

		...
	...	...
2.	2.1.	...
	...	...
	...	...
...	...	...
Mokymosi pasiekimų vertinimo kriterijai	<i>Suformuluojami vertinimo kriterijai, atskleidžiantys pasiektus modulyje numatytus mokymo(si) rezultatus.</i>	
Reikalavimai mokymui skirtiems metodiniams ir materialiesiems ištekliams	<i>Mokymo(si) medžiaga:</i> • ... • ... <i>Mokymo(si) priemonės:</i> • ... • ...	
Reikalavimai teorinio ir praktinio mokymo vietai	Klasė ar kita mokymui(si) pritaikyta patalpa su techninėmis priemonėmis (...) mokymo(si) medžiagai pateikti. Praktinio mokymo klasė (patalpa), aprūpinta ...	
Kvalifikaciniai ir kompetencijų reikalavimai profesijos mokytojams	Modulį gali vesti mokytojas, turintis: 1) Lietuvos Respublikos švietimo įstatyme ir Reikalavimų mokytojų kvalifikacijai apraše, patvirtintame Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2014 m. rugpjūčio 29 d. įsakymu Nr. V-774 „Dėl Reikalavimų mokytojų kvalifikacijai aprašo patvirtinimo“, nustatytą išsilavinimą ir kvalifikaciją; 2) turintis ... ar lygiavertę kvalifikaciją (išsilavinimą) arba ne mažesnę kaip ... metų ... profesinės veiklos patirtį; 3) <i>(esant poreikiui, įrašomi ir kiti reikalavimai).</i>	

6.2.2. Privalomai pasirenkamieji moduliai

Modulio pavadinimas – „...“

Valstybinis kodas		
Modulio LTKS lygis		
Apimtis mokymosi kreditais		
Asmens pasirengimo mokytis modulyje reikalavimai <i>(jei taikoma)</i>		
Kompetencijos	Mokymosi rezultatai	Rekomenduojamas turinys mokymosi rezultatams pasiekti
1.	1.1.	Tema. Temos pavadinimas • Potemė • Potemė • ... Tema. Temos pavadinimas • Potemė • Potemė • ... Tema. Temos pavadinimas ...
	1.2.	Tema. Temos pavadinimas

		● Potemė ● Potemė ● ... Tema. Temos pavadinimas ● Potemė ● Potemė ● ... Tema. Temos pavadinimas
	...	...
2.	2.1.	...
	...	...
	...	...
...	...	...
Mokymosi pasiekimų vertinimo kriterijai	<i>Suformuluojami vertinimo kriterijai, atskleidžiantys pasiektus modulyje numatytus mokymo(si) rezultatus.</i>	
Reikalavimai mokymui skirtiems metodiniams ir materialiesiems ištekliams	<i>Mokymo(si) medžiaga:</i> ● ... ● ... <i>Mokymo(si) priemonės:</i> ● ... ● ...	
Reikalavimai teorinio ir praktinio mokymo vietai	Klasė ar kita mokymui(si) pritaikyta patalpa su techninėmis priemonėmis (...) mokymo(si) medžiagai pateikti. Praktinio mokymo klasė (patalpa), aprūpinta ...	
Kvalifikaciniai ir kompetencijų reikalavimai profesijos mokytojams	Modulį gali vesti mokytojas, turintis: 1) Lietuvos Respublikos švietimo įstatyme ir Reikalavimų mokytojų kvalifikacijai apraše, patvirtintame Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2014 m. rugpjūčio 29 d. įsakymu Nr. V-774 „Dėl Reikalavimų mokytojų kvalifikacijai aprašo patvirtinimo“, nustatytą išsilavinimą ir kvalifikaciją; 2) ... ar lygiavertę kvalifikaciją (išsilavinimą) arba ne mažesnę kaip ... metų ... profesinės veiklos patirtį; 3) <i>(esant poreikiui, įrašomi ir kiti reikalavimai).</i>	

6.3. PASIRENKAMIEJI MODULIAI

Modulio pavadinimas – „...“

Valstybinis kodas		
Modulio LTKS lygis		
Apimtis mokymosi kreditais		
Asmens pasirengimo mokytis modulyje reikalavimai (jei taikoma)		
Kompetencijos	Mokymosi rezultatai	Rekomenduojamas turinys mokymosi rezultatams pasiekti
1.	1.1.	Tema. Temos pavadinimas ● Potemė ● Potemė

		• ... Tema. Temos pavadinimas • Potemė • Potemė • ... Tema. Temos pavadinimas • ...
	1.2.	Tema. Temos pavadinimas • Potemė • Potemė • ... Tema. Temos pavadinimas • Potemė • Potemė • ... Tema. Temos pavadinimas • ...
	...	...
2.	2.1.	...
	...	...
	...	...
...	...	...
Mokymosi pasiekimų vertinimo kriterijai	<i>Suformuluojami vertinimo kriterijai, atskleidžiantys pasiektus modulyje numatytus mokymo(si) rezultatus.</i>	
Reikalavimai mokymui skirtiems metodiniams ir materialiesiems ištekliams	<i>Mokymo(si) medžiaga:</i> • ... • ... <i>Mokymo(si) priemonės:</i> • ... • ...	
Reikalavimai teorinio ir praktinio mokymo vietai	Klasė ar kita mokymui(si) pritaikyta patalpa su techninėmis priemonėmis (...) mokymo(si) medžiagai pateikti. Praktinio mokymo klasė (patalpa), aprūpinta ...	
Kvalifikaciniai ir kompetencijų reikalavimai profesijos mokytojams	Modulį gali vesti mokytojas, turintis: 1) Lietuvos Respublikos švietimo įstatyme ir Reikalavimų mokytojų kvalifikacijai apraše, patvirtintame Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2014 m. rugpjūčio 29 d. įsakymu Nr. V-774 „Dėl Reikalavimų mokytojų kvalifikacijai aprašo patvirtinimo“, nustatytą išsilavinimą ir kvalifikaciją; 2) ... ar lygiavertę kvalifikaciją (išsilavinimą) arba ne mažesnę kaip ... metų ... profesinės veiklos patirtį; 3) <i>(esant poreikiui, įrašomi ir kiti reikalavimai).</i>	

6.4. BAIGIAMASIS MODULIS

Modulio pavadinimas – „Įvadas į darbo rinką“

Valstybinis kodas	
Modulio LTKS lygis	
Apimtis mokymosi kreditais	
Kompetencijos	Mokymosi rezultatai

1. Formuoti darbinius įgūdžius realioje darbo vietoje.	1.1. 1.2. ...
Mokymosi pasiekimų vertinimo kriterijai	Siūlomas baigiamojo modulio vertinimas – <i>atlikta (neatlikta)</i> .
Reikalavimai mokymui skirtiems metodiniams ir materialiesiems ištekliams	
Reikalavimai teorinio ir praktinio mokymo vietai	Darbo vieta, leidžianti įtvirtinti įgytas ... kvalifikaciją sudarančias kompetencijas.
Kvalifikaciniai ir kompetencijų reikalavimai profesijos mokytojams	Mokinio mokymuisi modulio metu vadovauja mokytojas, turintis: 1) Lietuvos Respublikos švietimo įstatyme ir Reikalavimų mokytojų kvalifikacijai apraše, patvirtintame Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2014 m. rugpjūčio 29 d. įsakymu Nr. V-774 „Dėl Reikalavimų mokytojų kvalifikacijai aprašo patvirtinimo“, nustatytą išsilavinimą ir kvalifikaciją; 2) ... ar lygiavertę kvalifikaciją (išsilavinimą) arba ne mažesnę kaip ... metų ... profesinės veiklos patirtį; 3) <i>(esant poreikiui, įrašomi ir kiti reikalavimai)</i>. Mokinio mokymuisi realioje darbo vietoje vadovaujantis praktikos vadovas turi turėti ne mažesnę kaip ... metų ... profesinės veiklos patirtį.